SİYER-İ NEBÎ

SERİ 13

BENÎ KURAYZA GAZVESİ

Kur'an ve Sahih Hadislere Göre Ahit, İhanet ve Allah'ın Hükmündeki Adalet

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

AK (KELANTAN)

quranscience.my

© 2026 M / 1448 H Hj Che Alim Hj Che Haron AK (Kelantan) • quranscience.my • @QuranScienceMY

Bu e-kitap Müslümanlar için ÜCRETSİZDİR — satılması yasaktır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SİYER-İ NEBÎ

SERİ 13

BENÎ KURAYZA

Kur'an ve Sahih Hadislere Göre Ahit, İhanet ve Allah'ın Hükmündeki Adalet

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُونُواْ قَوَّٰمِينَ لِلَّهِ شُهَدَآءَ بِٱلْقِسْطِ ۖ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَـَٔانُ قَوْمٍ عَلَىٰٓ أَلَّا تَعْدِلُواْ ٱعْدِلُواْ هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ

"Ey İnananlar! Allah için adaleti ayakta tutup gözeten şahidler olun. Bir topluluğa olan öfkeniz sizi adaletsizliğe sürüklemesin; adil olun; bu, Allah'a karşı gelmekten sakınmaya daha yakındır. Allah'tan sakının, doğrusu Allah işlediklerinizden Haberdar'dır."

MÂİDE SÛRESİ 5:8

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

quranscience.my | @QuranScienceMY

© 2026 M / 1448 H quranscience.my — ücretsiz e-kitap. Satılamaz.

TEŞEKKÜR

Düşmana karşı bile adaletli olmayı emreden ve ahdine vefa gösteren kuluna yardım eden Allah'a hamd olsun. Efendimiz Muhammed'e ﷺ, âline ve ashabına salât ve selâm olsun.

Bu e-kitap özellikle sevgili eşime ithaf edilmiştir,

ZAHARAH MOHD LATİF;

sevgili çocuklarıma,

MUHAMMAD HAFİZ, NOOR HAZWANİ, ABDUL HAKİM, NOOR HİDAYAH, NOR AQİLA ve **NOR ATİQAH**;

ve damatlarımla gelinlerime,

FAZİLAH, MALEK, HANİN, FAİRİZAL ve **FİRWAN**.

Siyer-i Nebî'nin bu on üçüncü serisi, Hendek Savaşı'nın ardından yaşanan Benî Kurayza olayını anlatır: bozulan ahit, kuşatma, Sa'd b. Muâz'ın hükmü ve vefatıyla Arş'ı titreten bir sahâbî. Bu bilgi 'ilmun yuntefa'u bih, yani faydalı bir ilim olsun.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BU E-KİTABIN KAPAĞI HAKKINDA

Bu e-kitabın kapağında hiçbir insan veya hayvan tasvir edilmemiştir. Kapakta **eski bir sokak** görülür; sokak **kerpiç duvarlar** arasında uzanır, vakit **ikindiye yakın bir öğleden sonradır**; eğik güneşin ışığında parlayan **altın renkli toz** bulut bulut yükselir. Sokağın ucunda yeşil **hurma bahçeleri** görünür; ufukta ise belli belirsiz **taş kalelerin siluetleri** yükselir.

Sokaktaki toz, Enes'in رضى الله عنه şu sözünü hatırlatır: "Resûlullah ﷺ Benî Kurayza'ya doğru yola çıktığında Benî Ganm sokağında yükselen tozu — Cebrâil'in alayının tozunu — hâlâ görür gibiyim" (Sahîh-i Buhârî 4118). Öğleden sonranın ışığı Efendimiz'in şu emrini simgeler: "Hiç kimse ikindiyi Benî Kurayza'dan başka yerde kılmasın" (Sahîh-i Buhârî 4119). Hurma bahçeleri Benî Kurayza'nın yaşadığı Avâlî bölgesidir; uzaktaki kaleler ise Allah'ın sonunda onları indirdiği kalelerdir (Ahzâb 33:26).

Alttaki lacivert şerit, **ince altın çizgilerle** çerçevelenmiş olup yazarın adının yer aldığı alandır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İÇİNDEKİLER

BENÎ KURAYZA — *Giriş*
1. BENÎ KURAYZA KİMDİR? — *Siyer kitapları*
2. MEDİNE VESİKASI VE ORTAK AHİT — *Mâide 5:1*
3. YIRTILAN ANTLAŞMA — *Siyer kitapları*
4. HABERİ DOĞRULAMAK İÇİN GÖNDERİLEN ELÇİLER — *Siyer kitapları; Sünen-i Tirmizî 3743*
5. CEBRÂİL HENÜZ SİLAHINI BIRAKMAMIŞTI — *Sahîh-i Buhârî 4122*
6. CEBRÂİL'İN ALAYININ TOZU — *Sahîh-i Buhârî 4118*
7. BENÎ KURAYZA'DA İKİNDİ NAMAZI — *Sahîh-i Buhârî 4119*
8. İKİNDİ Mİ, ÖĞLE Mİ? İHTİLAF ÂDÂBI — *Sahîh-i Müslim 1770*
9. KALELERİN KUŞATILMASI — *Ahzâb 33:26*
10. KA'B B. ESED'İN ÜÇ TEKLİFİ — *Siyer kitapları*
11. EBÛ LÜBÂBE VE TÖVBE DİREĞİ — *Enfâl 8:27; siyer kitapları*
12. İSLÂM'I SEÇENLER — *Sahîh-i Buhârî 4028*
13. "EFENDİNİZE KALKIN" — *Sahîh-i Buhârî 4121*
14. SA'D B. MUÂZ'IN HÜKMÜ — *Sünen-i Tirmizî 1582*
15. YALNIZCA SAVAŞANLAR — *Sünen-i Tirmizî 1584*
16. SAYILARI KAÇTI? — *Sünen-i Tirmizî 1582; siyer kitapları*
17. ALLAH ONLARI KALELERİNDEN İNDİRDİ — *Ahzâb 33:26–27*
18. ENSÂR'IN HURMALIKLARI GERİ VERİLDİ — *Sahîh-i Buhârî 4120*
19. "CEBRÂİL SENİNLE" — *Sahîh-i Buhârî 4123–4124*
20. SA'D'IN DUASI VE VEFATI — *Sahîh-i Buhârî 4122*
21. RAHMÂN'IN ARŞI TİTREDİ — *Sahîh-i Buhârî 3803*
22. DÜŞMANA KARŞI BİLE ADALET — *Mâide 5:8*
23. BENÎ KURAYZA KISSALARININ KAYNAKLARI — *Şekil; tablo*
24. AHİT VE İHANET HAKKINDAKİ ÂYETLER — *Enfâl 8:55–58; Sahîh-i Buhârî 34, 3186*
25. ÜÇ KABİLE, ÜÇ ANTLAŞMA, ÜÇ SON — *Tablo; Sahîh-i Buhârî 4028*
26. BENÎ KURAYZA OLAYININ ŞAHSİYETLERİ — *Tablo; siyer kitapları*
27. KURAYZA SOYUNDAN YETİŞEN ÂLİMLER — *Atıyye el-Kurazî; Muhammed b. Ka'b el-Kurazî*
28. BENÎ KURAYZA OLAYININ ZAMAN ÇİZELGESİ — *Tablo*
29. BENÎ KURAYZA HAKKINDA SIKÇA SORULAN SORULAR — *12 soru*
30. DERSLER VE SONUÇ
KAYNAKÇA
DESTEK VE BAĞIŞ

Renk rehberi: yeşil kutu = Kur'an ayeti; altın kutu = hadis; kahverengi kutu = siyer notu (siyer kitaplarının rivayeti); mavi tablo = karşılaştırma. Mavi altı çizili râvi isimlerine tıklayarak sunnah.com'daki râvi sayfasına gidebilirsiniz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

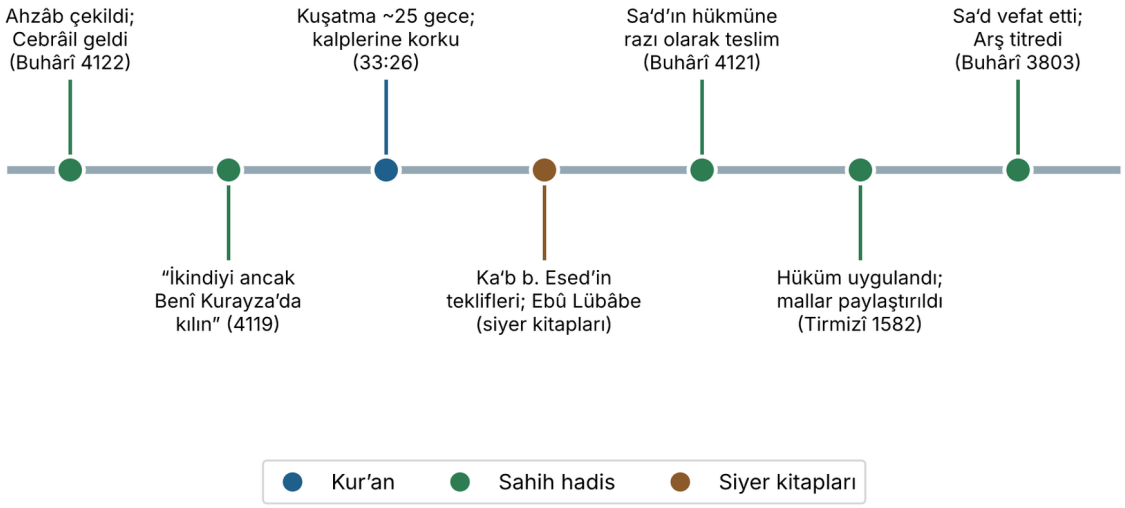
BENÎ KURAYZA

Siyer-i Nebî'nin on ikinci serisi, rüzgâr ve görünmeyen ordular karşısında yenilen Ahzâb ittifakının hüsranla geri çekilmesiyle sona erdi. Ancak Müslümanlar daha dinlenmeye fırsat bulamadan Cebrâil عَلَيْهِ السَّلَامُ yeni bir emirle geldi: Medine'nin ***arka tarafında*** henüz bitmemiş bir mesele vardı — ***Benî Kurayza*** meselesi.

Benî Kurayza, Müslümanlarla bir ***antlaşma*** ile bağlı olan bir Yahudi kabilesiydi. Medine on bin kişilik bir ordu tarafından kuşatıldığında bu antlaşmayı bozup düşmanın safına geçtiler. Ardından gelen olaylar — kalelerinin kuşatılması, ***Sa'd b. Muâz*** رضى الله عنه tarafından verilen hüküm ve onun Arş'ı titreten vefatı — ***Ahzâb Sûresi*** (33:26–27) ile sahih hadislerde kayıt altına alınmıştır.

Bu kıssa çoğu zaman yanlış anlaşılır. Bu e-kitap onu ***dürüst ve dengeli*** bir şekilde aktarmaya çalışır: Kur'an ve sahih hadislerden kesin olanı, siyer kitaplarından meşhur olanı ve âlimlerin tartıştığı hususları.

Benî Kurayza Olayının Zaman Çizelgesi (Zilkade 5 H)

Kuşatma süresi İbn İshak'a göredir; diğer rivayetler 15 gece veya yaklaşık bir ay der.

Şekil 1: Benî Kurayza olayının zaman çizelgesi.

Not: Bu e-kitaptaki ayet mealleri Diyanet İşleri Başkanlığı mealidir. Her hadisin derecesi hadis kutusunda belirtilmiştir. Siyer kitaplarından alınan bilgiler kahverengi "Siyer Notu" kutularında verilmiş, tarihî bilgilere kaynak bağlantıları eklenmiştir.

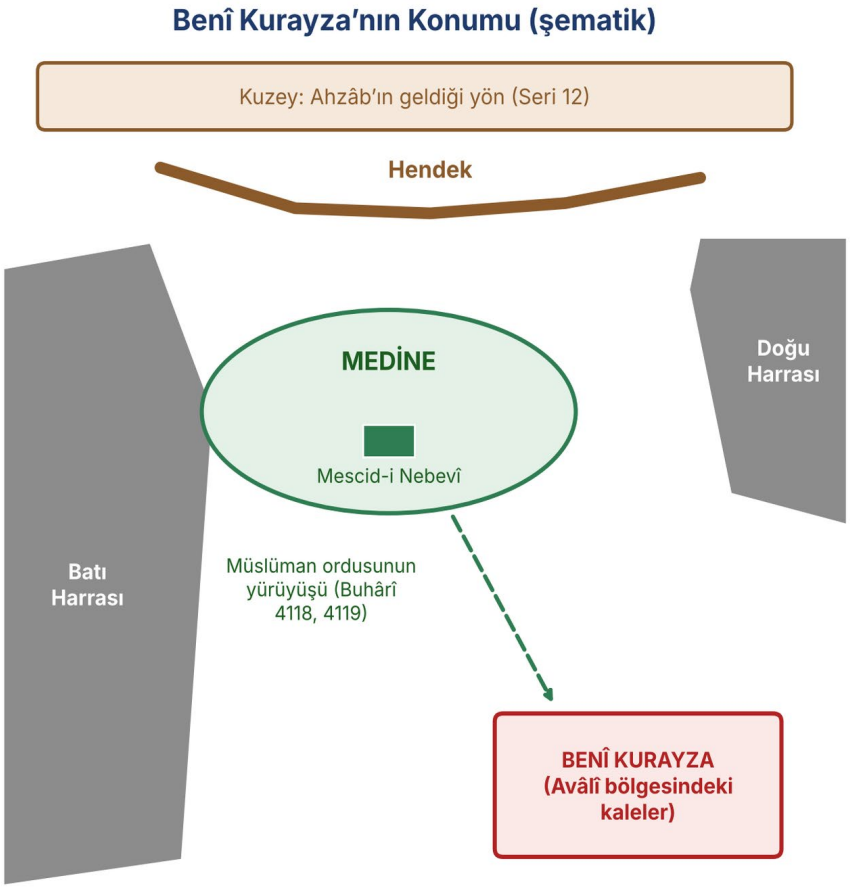
© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BENÎ KURAYZA KİMDİR?

İslâm'dan önce Yesrib'de (Medine) iki Arap kabilesi — ***Evs*** ve ***Hazrec*** — ile birkaç Yahudi kabilesi yaşıyordu. Bunların en büyük üçü ***Benî Kaynuka'***, ***Benî Nadîr*** ve ***Benî Kurayza*** idi. Kendilerine ait kitapları, mabetleri, pazarları ve kaleleri vardı.

YAHUDİ KABİLESİ	AÇIKLAMA (SİYER KİTAPLARI)
Benî Kaynuka'	Kuyumcu ve tüccar; Hazrec'in müttefiki; şehrin içinde yaşarlardı
Benî Nadîr	Zengin hurmalık sahipleri; güneyde (Avâlî) yaşarlardı
Benî Kurayza	Hurma çiftçileri; Evs'in müttefiki; kaleleri güneydoğuda (Avâlî)

Benî Kurayza, Medine'nin güneydoğusunda hurmalıklarla bereketli bir yayla olan ***Avâlî*** bölgesinde yaşıyordu. Sağlam ***taş kaleler*** (âtâm) inşa etmişlerdi ve cahiliye döneminden beri ***Evs kabilesinin müttefikiydiler*** — bu, kıssada son derece önemli bir hususdur.

Yalnızca şematiktir; konumlar tahminîdir. Benî Kurayza Medine'nin güneydoğusunda — kuzeydeki hendeğe bakan Müslümanların "arkasında" — yaşıyordu.

Şekil 2: Benî Kurayza'nın Medine'nin güneydoğusundaki konumu (şematik).

SİYER NOTU: STRATEJİK KONUM

Hendek Savaşı'nda hendek Medine'nin ***kuzeyinde*** kazılmıştı. Müslümanlar yüzlerini kuzeye dönmüştü; kadınlar, çocuklar ve evleri ise arkalarında, ***Benî Kurayza bölgesinin hemen yanında*** bulunuyordu. Benî Kurayza antlaşmaya sadık kaldıkça Medine'nin arkası güvendeydi.

Siyer kitapları ve modern tarihçiler, Benî Kurayza'nın o andaki ihanetinin düşmana — hendeğin korumadığı bir yönden — doğrudan Medine'nin içine giden bir yol açabileceğini açıklar.

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye; Wikipedia, "Banu Qurayza". https://en.wikipedia.org/wiki/Banu_Qurayza

Ders: Bir tarihî olayı anlamak için onun ***konumunu ve arka planını*** anlamamız gerekir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MEDİNE VESİKASI VE ORTAK AHİT

Resûlullah ﷺ Medine'ye ulaştığında (Seri 8) ***Medine Vesikası*** (es-Sahîfe) olarak bilinen bir belge hazırladı. Bu belge Muhâcirler, Ensâr ve onlarla birlikte yaşayan Yahudi kabileleri arasındaki ilişkileri düzenliyordu.

SİYER NOTU: VESİKANIN İLGİLİ MADDELERİ

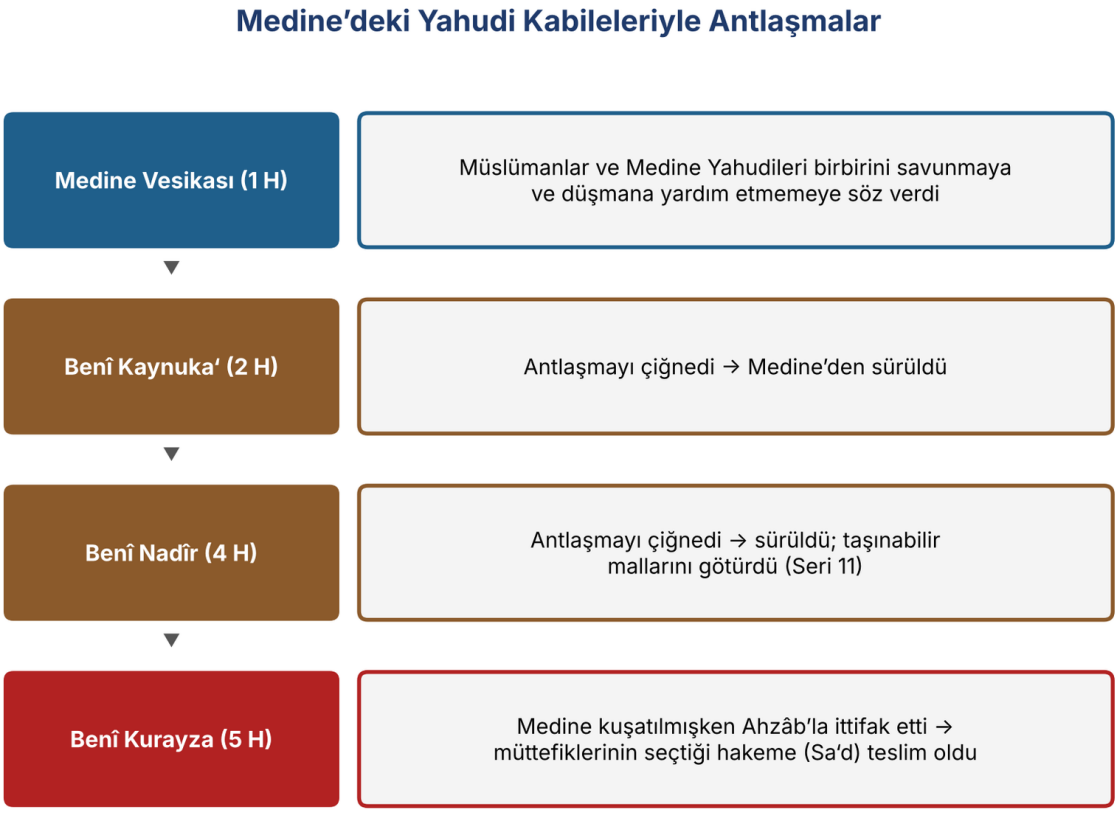
İbn İshak, Medine Vesikası'nın metnini rivayet eder. Maddelerinden bazıları şunlardır: ***"Yahudilerin dini kendilerine, Müslümanların dini de kendilerinedir."*** Taraflar, bu vesikanın taraflarıyla savaşan herkese karşı ***birbirlerine yardım eder*** ve Kureyş'e ya da ona yardım edenlere ***yardım edemezler***. Ayrıca ***Yesrib'i birlikte savunmakla*** yükümlüdürler.

Ebû Ubeyd gibi bazı tarihçiler ***el-Emvâl*** adlı eserde, Benî Kurayza ile Benî Nadîr'in de ***özel bir antlaşması*** bulunduğunu belirtir; bu antlaşma Resûlullah ﷺ ile yapılmıştı. Şekli ne olursa olsun kaynaklar, Benî Kurayza'nın ***barış ve karşılıklı savunma antlaşmasıyla bağlı olduğunda*** ittifak eder.

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye; Ebû Ubeyd, el-Emvâl; Wikipedia, "Constitution of Medina".
https://en.wikipedia.org/wiki/Constitution_of_Medina

İslâm, antlaşmayı çok ağır bir emanet olarak görür. Allah şöyle buyurur: ***"Ey İnananlar! Akidleri yerine getirin."***İbn Kesîr Tefsiri 5:1.

Medine Vesikası, insanlık tarihindeki en eski yazılı anayasal belgelerden biridir. Bu belge, Resûlullah'ın ﷺ Yahudi kabileleriyle ilişkisine düşmanlıkla değil, ***barışla***, din özgürlüğü ve iş birliğiyle başladığını kanıtlar.

Şekil 3: Medine'deki Yahudi kabileleriyle yapılan antlaşmalar.

Ders: Müslümanlar, karşı taraf sadık kaldıkça ***ahde vefa gösterir***. Cezaya çarptırılan her Yahudi kabilesi — Kaynuka', Nadîr ve Kurayza — dinleri yüzünden değil, antlaşmayı çiğneyen ***kendi eylemleri*** yüzünden cezalandırıldı.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

YIRTILAN ANTLAŞMA

Seri 12'de anlatıldığı gibi, Hayber'e sürülen Benî Nadîr'in lideri ***Huyey b. Ahtab***, Ahzâb ittifakının başlıca kışkırtıcılarındandı. Ahzâb ordusu hendeğin önüne gelip onu geçemeyince Huyey başka bir yol aradı: Medine'nin arka cephesini açmaları için ***Benî Kurayza'yı ikna etmek***.

SİYER NOTU: SONUNDA AÇILAN KAPI

İbn İshak'ın rivayetine göre Huyey, ***Ka'b b. Esed*** ile görüşmeye gitti; Ka'b, Benî Kurayza'nın lideri ve Resûlullah ﷺ ile yapılan antlaşmanın sahibiydi. Ka'b önce ***kalesinin kapısını kapattı*** ve onunla görüşmeyi reddederek şöyle dedi: "Muhammed'den doğruluk ve ahde vefadan başka bir şey görmedim."

Ancak Huyey ısrar etmeye devam etti; Ahzâb'ın gücünü Muhammed'i mutlaka yok edecek ***"taşkın bir deniz"*** olarak tasvir etti. Ahzâb zafer kazanmadan dönerse onlarla birlikte kaleye gireceğine de söz verdi. Sonunda Ka'b razı oldu ve ***Müslümanlarla yapılan antlaşma yırtıldı***.

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshak rivayeti) — Hendek Savaşı bölümü.

Ka'b'ın kendi itirafına dikkat edin: o, ***hiçbir ihanet görmediğini*** söylüyordu; bunu Resûlullah ﷺ hakkında söylüyordu. Bu da ahdin bozulmasının Müslümanların zulmünden değil, ***gücün cazibesinden*** ve Müslümanların mutlaka yenileceği zannından kaynaklandığını gösterir.

SİYER NOTU: KALELERDEKİ KADINLAR VE ÇOCUKLAR

Siyer kitapları, Müslümanların kadın ve çocuklarının Medine'deki kalelerde toplandığını, bunlardan birinin de Hassân b. Sâbit'e ait ***Fâri'*** kalesi olduğunu zikreder. İbn İshak'ın rivayetine göre bir Yahudi, keşif yapmak için kalenin etrafında dolaşmaya başladı; bunun üzerine ***Safiyye bint Abdülmuttalib*** رضى الله عنها — Resûlullah'ın ﷺ halası — ona bir sopayla vurarak öldürdü.

Bu kıssa siyer kitaplarında meşhurdur; ancak ***senedi hadis âlimlerince tartışılmıştır*** (bir kısmı mürseldir). Burada kesin bir rivayet olarak değil, Medine halkının hissettiği tehlikenin bir tasviri olarak zikredilmiştir.

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye; el-Heysemî, Mecma'u'z-Zevâid.

Ders: Barış zamanında verilen söz, zorluk anında ***sınanır***. Yalnızca karşı taraf güçlüyken sadık kalan kişi, aslında sözüne sadık değildir.

HABERİ DOĞRULAMAK İÇİN GÖNDERİLEN ELÇİLER

Benî Kurayza'nın antlaşmayı bozduğu haberi, Hendek kuşatması doruk noktasındayken Resûlullah'a ﷺ ulaştı. Efendimiz söylentiye dayanarak hareket etmedi; ***önce haberi doğruladı***.

Sahih hadiste kaydedildiğine göre Efendimiz Ahzâb günü: "Bana o kavmin haberini kim getirecek?" diye sordu. Zübeyr رضى الله عنه "Ben" diye karşılık verdi; bunun üzerine Efendimiz şöyle buyurdu: ***"Her peygamberin bir havârisi (sadık yardımcısı) vardır; benim havârim de Zübeyr'dir."*** (Sahîh-i Buhârî 2846). Zübeyr de, Kurayza günü Resûlullah'ın ﷺ kendisi için anne ve babasını birlikte anarak şöyle dediğini nakleder: ***"Anam babam sana feda olsun!"*** (Sünen-i Tirmizî 3743, hasen sahih).

SİYER NOTU: İKİ SA'D VE GİZLİ PAROLA

İbn İshak'ın rivayetine göre Resûlullah ﷺ ***Sa'd b. Muâz*** (Benî Kurayza'nın müttefiki Evs'in reisi) ile ***Sa'd b. Ubâde*** (Hazrec'in reisi) ile Abdullah b. Revâha ve Havvât b. Cübeyr رضى الله عنهما hakikati öğrenmek üzere gönderdi. Onlara şöyle tembih etti: Haber doğruysa, halkın moralini bozmamak için bunu yalnızca kendisinin anlayacağı bir ***kinaye*** ile bildirsinler; doğru değilse açıkça ilan etsinler.

Benî Kurayza'yı en kötü hâlde buldular; hatta Resûlullah'a ﷺ sövüyorlardı. Geri dönüp şöyle dediler: ***"Adal ve Kâre!"*** — Recî'de sahâbîlere ihanet eden iki kabilenin adı (Seri 11). Efendimiz: "Allahu ekber! Müjdeler olsun ey Müslümanlar!" buyurdu.

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshak rivayeti).

Efendimiz bu kadar kötü bir haber karşısında neden "müjdeler olsun" dedi? Âlimler şöyle açıklar: Bu, sahâbîlerin ***kalplerini güçlendirmek*** içindi; ayrıca Efendimiz, doruğa ulaşan imtihanın ***Allah'ın yardımının yaklaştığının*** işareti olduğuna yakînen inanıyordu.

Ders: Özellikle toplumun güvenliğini sarsabilecek haberlerde ***harekete geçmeden önce haberi doğrulayın***. Lider, bilmesi gerekenlerden gerçeği gizlemeden takipçilerinin moralini korur.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

CEBRÂİL HENÜZ SİLAHINI BIRAKMAMIŞTI

Ahzâb geri çekildikten sonra Resûlullah ﷺ Medine'ye döndü, silahını bıraktı ve yıkandı. Sahâbîler savaşın bittiğini sanıyordu. Ancak Cebrâil عَلَيْهِ السَّلَامُ Allah'ın emriyle geldi. Âişe رضى الله عنها şöyle anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4122

حَدَّثَنَا زَكَرِيَّاءُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ، حَدَّثَنَا هِشَامٌ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ ـ رضى الله عنها ـ قَالَتْ أُصِيبَ سَعْدٌ يَوْمَ الْخَنْدَقِ، رَمَاهُ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ يُقَالُ لَهُ حِبَّانُ ابْنُ الْعَرِقَةِ، رَمَاهُ فِي الأَكْحَلِ، فَضَرَبَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم خَيْمَةً فِي الْمَسْجِدِ لِيَعُودَهُ مِنْ قَرِيبٍ، فَلَمَّا رَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مِنَ الْخَنْدَقِ وَضَعَ السِّلاَحَ وَاغْتَسَلَ، فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ ـ عَلَيْهِ السَّلاَمُ ـ وَهْوَ يَنْفُضُ رَأْسَهُ مِنَ الْغُبَارِ فَقَالَ قَدْ وَضَعْتَ السِّلاَحَ وَاللَّهِ مَا وَضَعْتُهُ، اخْرُجْ إِلَيْهِمْ. قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم فَأَيْنَ. فَأَشَارَ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ، فَأَتَاهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَنَزَلُوا عَلَى حُكْمِهِ، فَرَدَّ الْحُكْمَ إِلَى سَعْدٍ، قَالَ فَإِنِّي أَحْكُمُ فِيهِمْ أَنْ تُقْتَلَ الْمُقَاتِلَةُ، وَأَنْ تُسْبَى النِّسَاءُ وَالذُّرِّيَّةُ، وَأَنْ تُقْسَمَ أَمْوَالُهُمْ. قَالَ هِشَامٌ فَأَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ سَعْدًا قَالَ اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ أَنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَىَّ أَنْ أُجَاهِدَهُمْ فِيكَ مِنْ قَوْمٍ كَذَّبُوا رَسُولَكَ صلى الله عليه وسلم وَأَخْرَجُوهُ، اللَّهُمَّ فَإِنِّي أَظُنُّ أَنَّكَ قَدْ وَضَعْتَ الْحَرْبَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ، فَإِنْ كَانَ بَقِيَ مِنْ حَرْبِ قُرَيْشٍ شَىْءٌ، فَأَبْقِنِي لَهُ حَتَّى أُجَاهِدَهُمْ فِيكَ، وَإِنْ كُنْتَ وَضَعْتَ الْحَرْبَ فَافْجُرْهَا، وَاجْعَلْ مَوْتَتِي فِيهَا. فَانْفَجَرَتْ مِنْ لَبَّتِهِ، فَلَمْ يَرْعَهُمْ وَفِي الْمَسْجِدِ خَيْمَةٌ مِنْ بَنِي غِفَارٍ إِلاَّ الدَّمُ يَسِيلُ إِلَيْهِمْ فَقَالُوا يَا أَهْلَ الْخَيْمَةِ مَا هَذَا الَّذِي يَأْتِينَا مِنْ قِبَلِكُمْ فَإِذَا سَعْدٌ يَغْذُو جُرْحُهُ دَمًا، فَمَاتَ مِنْهَا رضى الله عنه.

TERCÜME:

Âişe رضى الله عنها şöyle dedi: **Sa'd Hendek günü yaralandı; Kureyş'ten Hibbân b. el-Arika adında bir adam onu tam kol damarından (ekhal) okla vurdu. Nebî ﷺ onu yakından ziyaret edebilmek için mescidin içine bir çadır kurdurdu. Resûlullah ﷺ Hendek'ten dönünce silahını bıraktı ve yıkandı. Derken Cebrâil عَلَيْهِ السَّلَامُ başındaki tozu silkeleyerek geldi ve: "Silahı bıraktın mı? Vallahi ben henüz bırakmadım. Onların üzerine çık!" dedi.** Nebî ﷺ: "Nereye?" diye sordu. Cebrâil, Benî Kurayza'yı işaret etti. Resûlullah

ﷺ onların üzerine yürüdü; onlar da (kalelerinden) inip onun hükmüne razı oldular. O da hükmü Sa'd'a bıraktı.

Sa'd şöyle dedi: ***"Savaşanlarının öldürülmesine, kadın ve çocuklarının esir alınmasına ve mallarının paylaştırılmasına hükmediyorum."*** Hişâm dedi ki: Babam bana Âişe'den, Sa'd'ın şöyle dua ettiğini haber verdi: **"Allah'ım! Senin rızan için, Resûlünü ﷺ yalanlayan ve onu yurdundan çıkaran kavimden başka savaşmayı daha çok sevdiğim bir kavim olmadığını biliyorsun. Allah'ım! Bizimle onlar arasındaki savaşı sona erdirdiğini sanıyorum. Eğer Kureyş'le savaştan bir şey kaldıysa beni onun için yaşat ki senin yolunda onlarla savaşayım. Eğer savaşı sona erdirdiysen bu yarayı aç ve ölümümü onda kıl."** Bunun üzerine yarası göğsünün üst kısmından fışkırdı. Mescitteki Benî Gıfâr'a ait bir çadırda bulunanlar, kanın kendilerine doğru aktığını görünce korktular ve: "Ey çadır ehli! Sizin taraftan bize gelen bu şey nedir?" dediler. Bir de baktılar ki Sa'd'ın yarası kan akıtıyor; o bu yara sebebiyle vefat etti رضى الله عنه.

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Zakariyya b. Yahya ← 'Abdullah b. Numair ← Hişam b. 'Urwah ← babası 'Urwah b. al-Zubair ← 'A'işah رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Nebî'nin ﷺ Ahzâb'dan Dönüşü ve Benî Kurayza'ya Çıkışı Bâbı, Hadis No. 4122; ayrıca No. 463 ve 2813; ve Sahîh-i Müslim No. 1769.
DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.
Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4122

"VALLAHİ BEN HENÜZ BIRAKMADIM"

Cebrâil'in sözlerine dikkat edin: ***"Silahı bıraktın mı? Vallahi ben henüz bırakmadım."*** Hendek'te yardıma inen melekler (Ahzâb 33:9) hâlâ tetikteydi. Ülke kuşatma altındayken antlaşmaya ihanet edenlerle ilgili mesele ***henüz bitmemişti***.

Bu emir ***Allah'tan*** geldi; Resûlullah'ın ﷺ intikam duygusundan değil. Efendimiz öfkeli bir anda kendi inisiyatifiyle Benî Kurayza'ya gitmedi; Cebrâil onların yönünü işaret edince gitti.

HADİSTEKİ ANLAR	MANASI
Mescitteki Sa'd'ın çadırı	Efendimiz yaralı sahâbîsini yakından ziyaret ediyordu
Silahını yeni bırakmış ve yıkanmıştı	O da kuşatmadan sonra yorulan bir insandı
Tozlu Cebrâil	Melekler de Müslümanlarla birlikte savaştı
"Nereye?"	Efendimiz Allah'ın emrini bekledi

Ders: Zafer, ***gaflete*** dalma zamanı değildir. Tehdit adaletle çözülmedikçe — beden yorgun olsa bile — iş bitmiş sayılmaz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

CEBRÂİL'İN ALAYININ TOZU

O sırada henüz genç olan Enes b. Mâlik رضى الله عنه, ömür boyu unutamadığı bir manzaraya şahit oldu:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4118

حَدَّثَنَا مُوسَى، حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلاَلٍ، عَنْ أَنَسٍ ـ رضى الله عنه ـ قَالَ كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى الْغُبَارِ سَاطِعًا فِي زُقَاقِ بَنِي غَنْمٍ مَوْكِبِ جِبْرِيلَ حِينَ سَارَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ.

TERCÜME:

Enes رضى الله عنه şöyle dedi: **"Resûlullah ﷺ Benî Kurayza'ya doğru yola çıktığında Benî Ganm sokağında bulut bulut yükselen tozu — yani Cebrâil'in alayının tozunu — hâlâ görür gibiyim."**

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Musa b. Isma'il ← Jarir b. Hazim ← Humaid b. Hilal ← Enes b. Mâlik رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Nebî'nin ﷺ Ahzâb'dan Dönüşü ve Benî Kurayza'ya Çıkışı Bâbı, Hadis No. 4118; ayrıca No. 3214.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4118

Enes Cebrâil'i görmedi; ama Ensâr'ın Medine'deki mahallelerinden biri olan Benî Ganm sokağında ***bulut bulut yükselen tozu*** gördü ve bunun Cebrâil'in alayının tozu olduğunu bildi. On yıllar sonra bile onu ***hâlâ görüyormuş gibi*** anlatıyordu.

SİYER NOTU: RESÛLULLAH ﷺ YOLA ÇIKIYOR

Siyer kitaplarına göre Resûlullah ﷺ sancağı verdiği kişi ***Ali b. Ebû Tâlib*** رضى الله عنه idi; Efendimiz onu ordunun önünden gönderdi. Medine'de yerine vekil olarak bıraktığı kişi ise ***İbn Ümmü Mektûm*** رضى الله عنه idi. Yola çıkan Müslüman ordusunun yaklaşık ***üç bin*** kişi olduğu ve ***otuz*** atı bulunduğu tahmin edilir.

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye; İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ.

Cebrâil'in ve meleklerin varlığı, Benî Kurayza olayının Hendek Savaşı'nın bir ***devamı*** olduğunu gösterir. Ahzâb'ın üzerine rüzgâr gönderen Allah, onlarla iş birliği yapanlarla da hesaplaşılmasını emretti.

Ders: Sahâbîlerin bu olaylara dair hatıraları son derece ***açık ve ayrıntılıdır***. Bu tür hadisler sonradan uydurulmuş hikâyeler değil, olayları kendi gözleriyle görenlerin şahitlikleridir.

BENÎ KURAYZA'DA İKİNDİ NAMAZI

Yola çıkmadan önce Resûlullah ﷺ basit görünen ama sonradan ***ihtilaf fıkhında*** en meşhur hadislerden biri hâline gelen bir talimat verdi:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4119

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ، حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ـ رضى الله عنهما ـ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ الأَحْزَابِ لاَ يُصَلِّيَنَّ أَحَدٌ الْعَصْرَ إِلاَّ فِي بَنِي قُرَيْظَةَ. فَأَدْرَكَ بَعْضُهُمُ الْعَصْرَ فِي الطَّرِيقِ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ لاَ نُصَلِّي حَتَّى نَأْتِيَهَا. وَقَالَ بَعْضُهُمْ بَلْ نُصَلِّي، لَمْ يُرِدْ مِنَّا ذَلِكَ، فَذُكِرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فَلَمْ يُعَنِّفْ وَاحِدًا مِنْهُمْ.

TERCÜME:

İbn Ömer رضى الله عنهما şöyle dedi: Nebî ﷺ Ahzâb günü şöyle buyurdu: **"Hiç kimse ikindiyi Benî Kurayza'dan (yurdundan) başka yerde kılmasın."** Bazıları yolda ikindi vaktine girdi. Bir kısmı: "Oraya varıncaya kadar kılmayız" dedi. Diğerleri ise: "Hayır, kılarız; Efendimiz bizden bunu kastetmedi" dedi. Durum Nebî'ye ﷺ anlatıldı; ***ve o, hiçbirini kınamadı.***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): 'Abdullah b. Muhammed b. Asma' ← Juwairiyah b. Asma' ← Nafi' ← 'Abdullah b. 'Umar رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Nebî'nin ﷺ Ahzâb'dan Dönüşü ve Benî Kurayza'ya Çıkışı Bâbı, Hadis No. 4119; ayrıca No. 946.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4119

Sahâbîler hemen yola çıktı. Yolda ikindi vakti girdi ve çıkmak üzereydi. Bir soru ortaya çıktı: Efendimiz'in talimatı, vakit çıksa bile oraya varıncaya kadar ***hiç namaz kılmayın*** mı demekti? Yoksa namazı orada kılabilmek için ***acele edin*** mi demekti?

TOPLULUK	NASIL ANLAŞILDI
Birinci grup	Lafzın zahirine tutundular: vakit çıksa bile namazı ancak Benî Kurayza'da kıldılar
İkinci grup	Emrin maksadını anladılar: acele etmek; bu yüzden yolda, vaktinde kıldılar
Resûlullah ﷺ	Hiçbir grubu kınamadı

Her iki grup da ***itaat niyetindeydi***. Birinci grup emrin ***lafzını***, ikinci grup ise emrin ***maksadını*** öne aldı. Kendi sözünün maksadını en iyi bilen Resûlullah ﷺ ise hiçbirini ***suçlamadı***.

Ders: Delili ve yorum alanı bulunan içtihadî meselelerde görüş ayrılığı ***düşmanlık sebebi olmamalıdır***. Her iki taraf da hayır üzere olabilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İKİNDİ Mİ, ÖĞLE Mİ? İHTİLAF ÂDÂBI

İlginç olan şu ki İmam Müslim aynı hadisi neredeyse aynı senetle rivayet eder; ancak bir fark vardır: zikredilen namaz ikindi değil, ***öğle*** namazıdır.

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1770

وَحَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ الضُّبَعِيُّ، حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ نَادَى فِينَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ انْصَرَفَ عَنِ الأَحْزَابِ أَنْ لاَ يُصَلِّيَنَّ أَحَدٌ الظُّهْرَ إِلاَّ فِي بَنِي قُرَيْظَةَ. فَتَخَوَّفَ نَاسٌ فَوْتَ الْوَقْتِ فَصَلُّوا دُونَ بَنِي قُرَيْظَةَ. وَقَالَ آخَرُونَ لاَ نُصَلِّي إِلاَّ حَيْثُ أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَإِنْ فَاتَنَا الْوَقْتُ قَالَ فَمَا عَنَّفَ وَاحِدًا مِنَ الْفَرِيقَيْنِ.

TERCÜME:

Abdullah (b. Ömer) رضی اللہ عنہما şöyle dedi: Resûlullah ﷺ Ahzâb'dan döndüğü gün bize şöyle seslendi: **"Hiç kimse öğleyi Benî Kurayza'dan (yurdundan) başka yerde kılmasın."** Bazıları vaktin çıkmasından korkarak Benî Kurayza'ya varmadan önce kıldı. Diğerleri ise: "Vakit çıksa bile, ancak Resûlullah'ın ﷺ bize emrettiği yerde kılarız" dedi. ***Efendimiz iki gruptan hiçbirini kınamadı.***

SENED İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): 'Abdullah b. Muhammed b. Asma' al-Dhuba'i ← Juwairiyah b. Asma' ← Nafi' ← 'Abdullah b. 'Umar رضی اللہ عنہم.

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Cihâd ve's-Siyer, Savaşa Koşmak ve Daha Önemli Olanı Öne Almak Bâbı, Hadis No. 1770.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:1770

Bu bir çelişki midir? ***İbn Hacer el-Askalânî*** gibi hadis âlimleri Fethu'l-Bârî'de bunu dikkatle ele almış ve makul birkaç açıklama getirmiştir:

AÇIKLAMA	AÇIKLAMA (FETHU'L-BÂRÎ)
İki ayrı grup	Öğleyi henüz kılmamış olanlara "öğle", kılmış olanlara "ikindi" denmiştir
İki ayrı yola çıkış vakti	Bir kısmı erken, bir kısmı daha sonra yola çıkmıştır
Râvi farkı	Râvilerden biri namazın adını yanlış zikretmiştir
Daha güçlü olan	Birçok âlim "ikindi" rivayetini (Buhârî) tercih etmiştir

Bu tür küçük farklılıklar aslında kıssanın sahihliğini ***güçlendirir***. Hadis âlimleri bunu gizlemedi; her iki rivayeti dürüstçe naklettiler, sonra açıkladılar. Olayın özü — Benî Kurayza'ya acele etme emri ve Efendimiz'in hiçbir tarafı kınamaması — ***aynı kalır***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İHTİLAF ÂDÂBI

İmam Nevevî bu hadisi, hakikate ulaşmak için var gücüyle çalışan ***müçtehidin kınanmayacağına*** dair bir delil olarak zikreder. Bu hadis, fıkıh mezheplerinde ihtilaf âdâbının temellerinden biri olmuştur: ***ayrı düşebiliriz ama bölünmeyiz***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KALELERİN KUŞATILMASI

Müslüman ordusu Benî Kurayza yurduna ulaştı ve kalelerini kuşattı. Benî Kurayza, uzun süre yetecek kadar yiyecek ve su stokuyla sağlam taş duvarların ardına sığındı.

SİYER NOTU: KUŞATMANIN SÜRESİ

İbn İshak kuşatmanın ***yirmi beş gece*** sürdüğünü söyler. Başka rivayetlerde on beş gece veya yaklaşık bir ay denir. Bu süre boyunca karşılıklı ok atışları oldu, ancak büyük bir çarpışma yaşanmadı.

İbn İshak'ın rivayetine göre ***Huyey b. Ahtab*** da Ka'b'a verdiği sözü tuttu: Ahzâb geri çekildikten sonra Benî Kurayza'nın kalesine girdi ve onlarla birlikte kuşatıldı.

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye; Wikipedia, "Invasion of Banu Qurayza".
https://en.wikipedia.org/wiki/Invasion_of_Banu_Qurayza

Kur'an onların kalelerindeki hâlini şöyle tasvir eder: ***"Allah, Kitap ehlinden, kâfirleri destekleyenleri kalelerinden indirmiş, kalplerine korku salmıştı."***İbn Kesîr Tefsiri 33:26.

Kaleleri sağlam, erzakları yeterliydi — fakat ***kalplerinde korku vardı***. İbn Kesîr, Allah'ın kalplerine korku saldığını, bu yüzden zahiren güçleri yettiği hâlde direnemediklerini açıklar.

ETKEN	BENÎ KURAYZA'NIN DURUMU
Kale	Sağlam ve taştan yapılmış
Erzak	Uzun süreye yetecek kadar (siyer kitapları)
Müttefik	Ahzâb dönüp gitmişti; hiçbir yardım gelmeyecekti
Kalp	"Kalplerine korku salmıştı" (33:26)

Ders: Gerçek güç ***duvarlarda ve erzakta*** değil, kalptedir. Güvenilen müttefik gidip kalp korkuyla dolunca en sağlam kale bile bir anlam ifade etmez.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KA'B B. ESED'İN ÜÇ TEKLİFİ

Kuşatma uzayıp ümitler azalınca Benî Kurayza'nın lideri Ka'b b. Esed kavmini istişare için topladı. Bu olay Sahîh-i Buhârî ve Müslim'de yer almaz; ancak İbn İshak tarafından rivayet edilmiş olup siyer kitaplarında meşhurdur.

SİYER NOTU: KALE İÇİNDEKİ İSTİŞARE

İbn İshak'a göre Ka'b kavmine şöyle dedi: "Size ***üç seçenek*** sunuyorum; dilediğinizi alın."

Birincisi: "Bu adama uyalım ve onu tasdik edelim. Vallahi onun ***gönderilmiş bir peygamber*** olduğu ve kitabınızda (vasıflarını) bulduğunuz kişi olduğu size apaçık belli oldu." Onlar: "Tevrat'ın hükmünü asla bırakmayız" dediler.

İkincisi: dışarı çıkıp son nefese kadar savaşmak. ***Üçüncüsü:*** Yahudilerin savaşmayacağını düşündükleri Cumartesi gecesi Müslümanlara baskın yapmak. Bu iki seçenek de reddedildi. Bunun üzerine Ka'b şöyle dedi: "Doğduğunuzdan beri içinizden hiç kimse tek bir gece bile ***kararlı*** olamadı."

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshak rivayeti) — Benî Kurayza bölümü.

Bu rivayet Kur'an'da defalarca zikredilen bir hususu yansıtır: Kitap ehlinin bir kısmı ***hakikati tanıyordu***; Resûlullah'ı ﷺ "oğullarını tanıdıkları gibi tanıyorlardı" (Bakara 2:146), fakat ona uymayı reddettiler.

Ders: ***Hakikati bilmek onu kabul etmekle aynı şey değildir***. Kibir, kavmiyetçilik ve makamı kaybetme korkusu, deliller apaçık ortada olsa bile insanı hidayetten alıkoyabilir. Allah'tan, hakka boyun eğen bir kalp dileriz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

EBÛ LÜBÂBE VE TÖVBE DİREĞİ

Benî Kurayza olayının en dokunaklı kıssalarından biri, Ensâr'ın Evs kolundan bir sahâbînin, ***Ebû Lübâbe b. Abdülmünzir*** رضى الله عنه kıssasıdır. Bu kıssayı İbn İshak rivayet etmiş, tefsir kitapları da zikretmiştir.

SİYER NOTU: PİŞMANLIK DUYULAN İŞARET

İbn İshak'a göre Benî Kurayza, eski müttefikleri olduğu için müzakere etmek üzere Ebû Lübâbe'nin gönderilmesini Resûlullah'tan ﷺ istedi. Ebû Lübâbe içeri girince erkekler onu karşılamak için ayağa kalktı, kadınlar ve çocuklar önünde ağladı. "Ey Ebû Lübâbe! Muhammed'in hükmüne razı olarak teslim olmamızı uygun görür müsün?" diye sordular. O: "Evet" dedi — ve ***eliyle boğazını işaret etti***, yani boğazlanmayı kastetti.

Ebû Lübâbe şöyle dedi: "Vallahi ayaklarım yerinden kımıldamadan ***Allah'a ve Resûlü'ne ihanet ettiğimi*** anladım." Resûlullah'a ﷺ dönmedi; doğruca mescide gitti ve ***kendini bir direğe bağladı***; Allah tövbesini kabul edinceye kadar oradan ayrılmayacağına yemin etti.

Haber Resûlullah'a ﷺ ulaşınca şöyle buyurdu: "Bana gelseydi onun için istiğfar ederdim. Fakat bunu yaptığına göre, Allah tövbesini kabul edinceye kadar onu çözmeyeceğim." Birkaç gün sonra tövbesi kabul edildi ve ***onu Resûlullah ﷺ bizzat çözdü***.

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye; İbn Kesîr Tefsiri (Enfâl 8:27). https://tafsir.app/ibn-katheer/8/27

Bazı müfessirler şu âyetin Ebû Lübâbe hakkında indiğini söyler: ***"Ey inananlar! Allah'a ve Peygambere karşı hainlik etmeyin, size güvenilen şeylere bile bile hıyanet etmiş olursunuz."***İbn Kesîr Tefsiri 8:27.

İbn Kesîr bu görüşü, âyetin genel olduğu yönündeki diğer görüşle birlikte nakleder. Nüzul sebebine dair rivayet ***sahih derecesine ulaşmaz***; bu yüzden müfessirlerin görüşlerinden biri olarak zikredilir. Bugün Mescid-i Nebevî'de bu kıssayla ilişkilendirilen direk ***Üstüvânetü't-Tevbe*** (Tövbe Direği) veya Üstüvânetü Ebî Lübâbe olarak bilinir.

Ders: İhlâslı bir müminin hatasını ***hızlı ve samimi bir pişmanlık*** takip eder. Ebû Lübâbe bahane aramadı; hatasını itiraf etti ve doğrudan Allah'a yöneldi.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İSLÂM'I SEÇENLER

Benî Kurayza'nın hepsi ihanetten yana değildi. Sahih hadiste aralarında ***farklı bir yol seçenlerin*** bulunduğu kaydedilir. Abdullah b. Ömer رضى الله عنهما Medine'deki Yahudi kabilelerinin akıbetini şöyle özetler:

"Benî Nadîr ve Kurayza (Nebî ﷺ ile) savaştı. O da Benî Nadîr'i sürgün etti; Kurayza'yı ise yerinde bıraktı ve onlara iyilik etti. Sonunda Kurayza da onunla savaştı… Ancak bir kısmı Nebî'ye ﷺ geldi; o da onlara eman verdi ve onlar Müslüman oldular." (Sahîh-i Buhârî 4028; Sahîh-i Müslim 1766).

Şu ifadeye dikkat edin: ***"Kurayza'yı yerinde bıraktı ve onlara iyilik etti."*** Benî Nadîr sürgün edildikten sonra (Seri 11) Benî Kurayza'ya dokunulmadı. Hendek sırasında antlaşmayı bizzat kendileri bozuncaya kadar topraklarında güven içinde yaşamaya devam ettiler.

SİYER NOTU: ZİKREDİLEN İSİMLER

İbn İshak, Benî Kurayza'nın teslim olmasından önceki gece üç gencin — ***Sa'lebe b. Sa'ye***, ***Üseyd b. Sa'ye*** ve ***Esed b. Ubeyd*** — Müslüman olduğunu zikreder. Aileleri ve mallarıyla birlikte kurtuldular.

İbn İshak ayrıca ihanete katılmayı reddeden ve "Muhammed'e asla ihanet etmem" diyen Kurayzalı ***Amr b. Su'dâ*** adlı bir adamı da zikreder. O, geceleyin kaleden çıktı ve nereye gittiği bilinmedi.

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshak rivayeti).

Ders: ***İslâm'ın ve emanın kapısı*** son ana kadar açıktır. Daha sonra verilen ceza onların Yahudi olmaları yüzünden değildi; bunun delili, İslâm'ı seçen ya da ihanete katılmayan herkesin kurtulmasıdır.

"EFENDİNİZE KALKIN"

Sonunda Benî Kurayza kalelerinden indi ve ***hükme razı olarak teslim oldu*** — Resûlullah'ın ﷺ hükmüne.

Kurayza'nın eski müttefiki Evsliler gelip, Hazrec'in müttefiki Benî Kaynuka'ya yumuşak davrandığı gibi onlara da yumuşak davranmasını Efendimiz'den istediler.

SİYER NOTU: KENDİ MÜTTEFİKLERİNDEN BİR HAKEM

İbn İshak'ın rivayetine göre Resûlullah ﷺ Evslilere şöyle sordu: ***"Onlar hakkında sizden birinin hüküm vermesine razı olur musunuz?"*** "Evet" dediler. Efendimiz: "Öyleyse hükmü ***Sa'd b. Muâz*** verecek" buyurdu.

Sa'd, Evs'in bizzat reisiydi — cahiliye döneminden beri Benî Kurayza'nın müttefiki. Benî Kurayza ve Evsliler onun yumuşak davranacağını umuyordu. Sahih hadiste ise ***bizzat Benî Kurayza'nın*** Sa'd'ın hükmüne razı olarak indiği bildirilir (Sahîh-i Buhârî 4121).

KAYNAK:
İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye; Sahîh-i Buhârî 4121. https://sunnah.com/bukhari:4121

Sa'd o sırada Hendek'te aldığı ok yarası yüzünden mescitteki çadırında yatıyordu. Bir merkebe bindirilerek getirildi. Ebû Saîd el-Hudrî رضى الله عنه olanları şöyle anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4121

حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ سَعْدٍ، قَالَ سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ، قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ ـ رضى الله عنه ـ يَقُولُ نَزَلَ أَهْلُ قُرَيْظَةَ عَلَى حُكْمِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ، فَأَرْسَلَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم إِلَى سَعْدٍ، فَأَتَى عَلَى حِمَارٍ، فَلَمَّا دَنَا مِنَ الْمَسْجِدِ قَالَ لِلأَنْصَارِ قُومُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ ـ أَوْ ـ خَيْرِكُمْ. فَقَالَ هَؤُلاَءِ نَزَلُوا عَلَى حُكْمِكَ. فَقَالَ تَقْتُلُ مُقَاتِلَتَهُمْ وَتَسْبِي ذَرَارِيَّهُمْ. قَالَ قَضَيْتَ بِحُكْمِ اللَّهِ. وَرُبَّمَا قَالَ بِحُكْمِ الْمَلِكِ.

TERCÜME:

Ebû Saîd el-Hudrî رضى الله عنه şöyle dedi: **Kurayza ahalisi Sa'd b. Muâz'ın hükmüne razı olarak (kalelerinden) indi. Nebî ﷺ Sa'd'a haber gönderdi; o da bir merkep üzerinde geldi. Mescide (oradaki namazgâha) yaklaşınca Efendimiz Ensâr'a: "Efendinize kalkın" — yahut "en hayırlınıza kalkın" — buyurdu.** Sonra: "Bunlar senin hükmüne razı olarak indiler" dedi. Sa'd şöyle dedi: "Onlardan savaşanlar öldürülsün, çocukları esir alınsın." Efendimiz şöyle buyurdu: ***"Allah'ın hükmüyle hükmettin."*** Bazen de şöyle buyurdu: ***"Melik'in (Allah'ın) hükmüyle."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Muhammed b. Başşar ← Ghundar ← Şu'bah ← Sa'd b. Ibrahim ← Ebû Umamah b. Sahl ← Ebû Sa'id al-Khudri رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Nebî'nin ﷺ Ahzâb'dan Dönüşü ve Benî Kurayza'ya Çıkışı Bâbı, Hadis No. 4121; ayrıca No. 3043 ve 6262; ve Sahîh-i Müslim No. 1768.
DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.
Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4121

Efendimiz'in ***"Efendinize kalkın"*** sözü Sa'd'a gösterilen saygıyı ifade eder. Âişe'den gelen ***Müsned-i Ahmed*** rivayetinde şu ilave vardır: ***"…ve onu (merkebinden) indirin"***; çünkü Sa'd yaralıydı. Âlimler bunu, saygı duyulan bir kişiye ***yardım etmek ve onu karşılamak*** için ayağa kalkmanın güzel olduğuna delil sayar.

Ders: Resûlullah ﷺ ***kendi başına hüküm vermedi***, hakkı olduğu hâlde. Hükmü, ilgili tarafların kabul ettiği bir hakeme bıraktı — adil bir ***hakemlik*** (tahkim) ilkesi.

İSLÂM'DA HAKEMLİK (TAHKİM)

Karşılıklı olarak kabul edilen bir hakeme hüküm bırakmaya ***tahkim*** denir. Kur'an bunu teşvik eder; örneğin karı koca anlaşmazlığında: "erkeğin ailesinden bir hakem, kadının ailesinden bir hakem gönderin" (Nisâ 4:35). Allah ayrıca insanlar arasında hükmedildiğinde ***adaletle hükmedilmesini*** emreder (Nisâ 4:58).

Benî Kurayza olayında bu ilke en gergin şartlarda — ihanet ve kuşatmanın ardından — uygulandı. Resûlullah ﷺ ***kestirme yola sapmadı***; hükmü onların kendi müttefiklerinin kabul ettiği bir hakeme bıraktı.

Ders: Anlaşmazlıklarda ***adil bir üçüncü taraf*** arayın ve onun hükmünü kabul edin.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SA‘D B. MUÂZ’IN HÜKMÜ

Yolda Evsliler Sa‘d’ın etrafını sarıp onu yumuşatmaya çalıştı. Siyer kitaplarına göre şöyle diyorlardı: “Ey Ebû Amr! Müttefiklerine iyilik et.” Sa‘d meşhur sözüyle karşılık verdi: ***“Sa‘d için, Allah yolunda hiçbir kınayıcının kınamasından etkilenmeme zamanı gelmiştir.”***

Câbir b. Abdullah رضى الله عنهما hükümden önce ve sonra Sa‘d’ın başına gelenleri çok önemli bir ayrıntıyla rivayet eder:

HADİS — SÜNEN-İ TİRMİZÎ, NO. 1582

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّهُ قَالَ رُمِيَ يَوْمَ الأَحْزَابِ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ فَقَطَعُوا أَكْحَلَهُ أَوْ أَبْجَلَهُ فَحَسَمَهُ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بِالنَّارِ فَانْتَفَخَتْ يَدُهُ فَتَرَكَهُ فَنَزَفَهُ الدَّمُ فَحَسَمَهُ أُخْرَى فَانْتَفَخَتْ يَدُهُ فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ قَالَ اللَّهُمَّ لاَ تُخْرِجْ نَفْسِي حَتَّى تُقِرَّ عَيْنِي مِنْ بَنِي قُرَيْظَةَ. فَاسْتَمْسَكَ عِرْقُهُ فَمَا قَطَرَ قَطْرَةً حَتَّى نَزَلُوا عَلَى حُكْمِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ فَحَكَمَ أَنْ يُقْتَلَ رِجَالُهُمْ وَيُسْتَحْيَى نِسَاؤُهُمْ يَسْتَعِينُ بِهِنَّ الْمُسْلِمُونَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم أَصَبْتَ حُكْمَ اللَّهِ فِيهِمْ. وَكَانُوا أَرْبَعَمِائَةٍ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ قَتْلِهِمُ انْفَتَقَ عِرْقُهُ فَمَاتَ. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

TERCÜME:

Câbir عنه رضى الله şöyle dedi: **Sa‘d b. Muâz Ahzâb günü okla vuruldu ve kol damarını kestiler. Resûlullah ﷺ yarayı ateşle dağladı (kanı durdurdu); eli şişti. Bıraktı, kan yeniden aktı; tekrar dağladı, eli yine şişti.**

Sa‘d bu durumu görünce şöyle dua etti: “Allah’ım! Benî Kurayza’dan gözümü aydın etmedikçe canımı alma.” Bunun üzerine damarı durdu ve tek bir damla bile akmadı; ta ki onlar Sa‘d b. Muâz’ın hükmüne razı olarak inene kadar. Efendimiz ona haber gönderdi; o da erkeklerinin öldürülmesine, kadınlarının ise Müslümanların yardımıyla yaşamak üzere sağ bırakılmasına hükmetti. Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***“Onlar hakkında Allah’ın hükmüne isabet ettin.”*** Sayıları ***dört yüz kişi*** idi. İş bitince damarı yeniden açıldı ve vefat etti. Ebû Îsâ (Tirmizî) dedi ki: Bu hadis hasen sahihtir.

SENED İmam Tirmizî’nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Qutaibah b. Sa‘id ← al-Laith b. Sa‘d ← Ebû al-Zubair ← Jabir b. ‘Abdullah رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Tirmizî, Sünen-i Tirmizî, Kitâbü’s-Siyer, Hükme Razı Olarak Teslim Olmak Bâbı, Hadis No. 1582.

DERECE: SAHİH — İmam Tirmizî hasen sahih demiştir; Dârüsselâm ve Şeyh Elbânî de sahih kabul etmiştir.

Kaynak: https://sunnah.com/tirmidhi:1582

NEDEN BU HÜKÜM?

Sa'd'ın hükmü ***savaş sırasında ihanete*** verilen bir cezaydı. Benî Kurayza yalnızca yardım etmeyi reddetmekle kalmadı; Müslümanların kadın ve çocukları hemen yanı başlarındayken Medine'yi ***yok etmeye*** gelen on bin kişilik orduyla ittifak etti. Ahzâb başarılı olsaydı, büyük ihtimalle bütün Medine halkı helak edilecekti.

KONU	AÇIKLAMA
Hakemi kim seçti?	Benî Kurayza bizzat Sa'd'ın hükmüne razı olarak indi (4121)
Sa'd kimdi?	Evs'in reisi, onların kendi müttefiki
Hangi suç yüzünden?	Ülke kuşatma altındayken antlaşmaya ihanet
Kimlere?	Yalnızca savaşan erkeklere (1584); kadın ve çocuklara değil
Değerlendirme: Resûlullah ﷺ	"Onlar hakkında Allah'ın hükmüne isabet ettin"

Resûlullah ﷺ bu hükmün ***Allah'ın hükmüne uygun*** olduğunu bildirdi. Bu, kişisel kinden doğan bir hüküm değildi; zira Sa'd onların eski müttefikiydi. Ders: Hâkim, ilişkilere veya kavminin baskısına göre değil, ***hakka*** göre hüküm vermelidir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

YALNIZCA SAVAŞANLAR

Sa'd'ın hükmünde ***"savaşanlar"*** (el-mukâtile) ifadesi geçer. Bu nasıl uygulandı? Benî Kurayza'dan olup sonradan Müslüman olan bir şahit şöyle anlatır:

HADİS — SÜNEN-İ TİRMİZÎ, NO. 1584

حَدَّثَنَا هَنَّادٌ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ عَطِيَّةَ الْقُرَظِيِّ، قَالَ عُرِضْنَا عَلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم يَوْمَ قُرَيْظَةَ فَكَانَ مَنْ أَنْبَتَ قُتِلَ وَمَنْ لَمْ يُنْبِتْ خُلِّيَ سَبِيلُهُ فَكُنْتُ مِمَّنْ لَمْ يُنْبِتْ فَخُلِّيَ سَبِيلِي. قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

TERCÜME:

Atıyye el-Kurazî رضى الله عنه şöyle dedi: **"Kurayza günü Nebî'nin ﷺ huzuruna getirildik. Kasık kılı bitmiş (ergenliğe ermiş) olanlar öldürüldü, bitmemiş olanlar serbest bırakıldı. Ben kılı bitmemiş olanlardandım; bu yüzden serbest bırakıldım."** Ebû Îsâ (Tirmizî) dedi ki: Bu hadis hasen sahihtir.

SENED İmam Tirmizî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Hannad b. al-Sari ← Waki' b. al-Jarrah ← Sufyan al-Thauri ← 'Abd al-Malik b. 'Umair ← 'Atiyyah al-Qurazi رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Tirmizî, Sünen-i Tirmizî, Kitâbü's-Siyer, Hükme Razı Olarak Teslim Olmak Bâbı, Hadis No. 1584; ayrıca Sünen-i Ebî Dâvûd No. 4404 ve Sünen-i Nesâî No. 3430.

DERECE: SAHİH — İmam Tirmizî hasen sahih demiştir; Dârüsselâm ve Şeyh Elbânî de sahih kabul etmiştir.

Kaynak: https://sunnah.com/tirmidhi:1584

Atıyye el-Kurazî o sırada henüz çocuktu. Ergenliğe ermediği için ***serbest bırakıldı***; sonra Müslüman oldu ve hadis rivayet eden bir sahâbî oldu. Onun şahitliği, cezanın savaşabilecek ***yetişkin erkeklerle sınırlı*** olduğunu gösterir.

Bu durum Resûlullah'ın ﷺ kesin yasağıyla uyumludur: Savaşlardan birinde öldürülmüş bir kadın bulununca ***kadınların ve çocukların öldürülmesini yasakladı*** (Sahîh-i Buhârî 3015). Âişe'den رضى الله عنها de, Benî Kurayza kadınlarından yalnızca birinin öldürüldüğü — o da bizzat öldürme fiili işlediği için — rivayet edilmiştir (Sünen-i Ebî Dâvûd 2671, hasen kabul edilmiştir).

GRUP	AKIBETLERİ (KAYNAK)
Savaşan yetişkin erkekler	Öldürüldüler (Buhârî 4121, 4122; Tirmizî 1582)
Erkek çocuklar	Serbest bırakıldılar (Tirmizî 1584)
Kadınlar	Öldürülmediler; yalnızca öldürme fiili işlemiş bir kadın hariç (Ebû Dâvûd 2671)
Müslüman olanlar	Aileleri ve mallarıyla birlikte eman verildi (Buhârî 4028)

Ders: Ağır bir cezada bile İslâm, savaşanla savaşmayanı ***birbirinden ayırır***. Bu, şeriatta savaş hukukunun temelidir — modern uluslararası sözleşmelerden çok önce.

RESÛLULLAH'IN ﷺ KOMUTANLARA VASİYETİ

Savaşanla savaşmayanı ayırma ilkesi tek bir olaydan ibaret değildir. Büreyde رضى الله عنه rivayet eder: Resûlullah ﷺ bir birliğe komutan atadığında ona Allah'tan korkmasını tavsiye eder, sonra şöyle buyururdu: ***"Allah'ın adıyla, Allah yolunda savaşın… Ganimete hıyanet etmeyin, ahdi bozmayın, ölülere müsle (organ kesme) yapmayın ve çocuk öldürmeyin."*** (Sahîh-i Müslim 1731).

Bu vasiyetteki ***"ahdi bozmayın"*** yasağına dikkat edin. Benî Kurayza'nın yaptığı fiil, Müslümanların kendilerine de kesinlikle yasaklanmıştır. İhaneti cezalandıran aynı şeriat, Müslümanların ***ellerini de zulümden bağlar***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SAYILARI KAÇTI?

Cezalandırılan Benî Kurayza erkeklerinin sayısı kaçtı? Bu soru sıkça sorulur ve cevabı ***kaynakları birbirinden ayırmamızı*** gerektirir.

KAYNAK	ZİKREDİLEN SAYILAR
Sünen-i Tirmizî 1582 (hasen sahih, Câbir'den)	Dört yüz kişi
İbn İshak (İbn Hişâm'ın Sîre'si)	Altı yüz ile yedi yüz kişi arası
Bazı diğer siyer rivayetleri	Sekiz veya dokuz yüz kişiye kadar
Sahîh-i Buhârî ve Müslim	Sayı zikretmez

Sahih kabul edilen rivayetlerdeki tek sayı, Tirmizî'nin Câbir hadisindeki ***dört yüz*** sayısıdır. Daha büyük sayılar, senetleri sahih hadis seviyesinde olmayan siyer kitaplarından gelir. Müslüman ve gayrimüslim bazı araştırmacılar da bu büyük rakamların doğruluğunu tartışmıştır.

SİYER NOTU: ARAŞTIRMACILARIN TARTIŞMASI

İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bârî'de bu sayıya dair farklı rivayetleri tek bir rakamı kesinleştirmeden bir araya getirir. Modern dönemde ***W. N. Arafat*** (1976) gibi bazı yazarlar İbn İshak'ın rivayetini sorgulamış, diğerleri ise savunmuştur.

Bu e-kitap, en güçlü rivayetin zikrettiği dışında hiçbir sayıyı tercih etmez. ***Kesin*** olan şudur: Ceza, savaş sırasında ihanet ettikleri için, kendi razı oldukları bir hakem tarafından, savaşan erkeklere verilmiştir.

KAYNAK:

İbn Hacer, Fethu'l-Bârî; W. N. Arafat, "New Light on the Story of Banu Qurayza and the Jews of Medina", JRAS (1976). https://en.wikipedia.org/wiki/Banu_Qurayza

Ders: Müslüman ***tarihine karşı dürüsttür***. Korkutmak için rakamları abartmamıza da, hoşa gitmek için olayı inkâr etmemize de gerek yoktur. Sahih olanı aktarır, hikmetini açıklarız.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ALLAH ONLARI KALELERİNDEN İNDİRDİ

Kur'an bu olayı, Allah'ın düşman ordularını nasıl püskürttüğünü zikrettikten sonra, Ahzâb kıssasının sonunda iki kısa âyetle kaydeder:

"Allah, Kitap ehlinden, kafirleri destekleyenleri kalelerinden indirmiş, kalblerine korku salmıştı; onların kimini öldürüyor, kimini de esir alıyordunuz."İbn Kesîr Tefsiri 33:26.

"Yerlerini, yurtlarını, mallarını ve henüz ayağınızı dahi basmadığınız yerleri Allah size miras olarak verdi. Allah her şeye Kadir olandır."İbn Kesîr Tefsiri 33:27.

KUR'AN'DAKİ İFADELER	AÇIKLAMA (İBN KESÎR TEFSİRİ)
"Destekleyenleri"	Ahzâb'ı destekleyen Benî Kurayza
"Kalelerinden"	Kendilerini koruyacağını sandıkları taş kaleler
"Kalplerine korku salmıştı"	Allah'ın saldığı korku
"Henüz ayağınızı basmadığınız yerler"	Hayber ve daha sonra fethedilen diğer topraklar

Âyetin fiilleri ***Allah'a*** isnat ettiğine dikkat edin: "İndirdi… saldı… miras olarak verdi." Müslümanlar yalnızca Allah'ın takdirinin aracıydı. Âyet asıl sebebi de açıkça belirtir: Onlar saldırmaya gelen düşmanı ***"desteklemişlerdi"***.

İbn Kesîr, ***"henüz ayağınızı basmadığınız yerler"*** ifadesinin Hayber'e işaret ettiğini açıklar; bazı âlimler daha sonra fethedilen Fars ve Rum topraklarını da buna dâhil eder — Resûlullah'ın ﷺ Hendek'te büyük kayayı kırarken verdiği müjdeyle uyumlu olarak (Seri 12).

Ders: Kur'an bu olayı ***kısa ve sakin*** bir dille, abartmadan anlatır. Olay, ihanetin akıbeti ve Allah'ın sabredenlere verdiği vaat hakkında bir ibret olur.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ENSÂR'IN HURMALIKLARI GERİ VERİLDİ

Hicretten beri Muhâcirler, Ensâr'ın cömertliğine dayanıyordu. Ensâr evlerini, bahçelerini ve hurma mahsullerini onlarla paylaşmıştı (Seri 8). Benî Nadîr ve Benî Kurayza olaylarından sonra bu durum değişti. Enes b. Mâlik رضى الله عنه şöyle anlatır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 4120

حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي الأَسْوَدِ، حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ، وَحَدَّثَنِي خَلِيفَةُ، حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ، قَالَ سَمِعْتُ أَبِي، عَنْ أَنَسٍ ـ رضى الله عنه ـ قَالَ كَانَ الرَّجُلُ يَجْعَلُ لِلنَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم النَّخَلاَتِ حَتَّى افْتَتَحَ قُرَيْظَةَ وَالنَّضِيرَ، وَإِنَّ أَهْلِي أَمَرُونِي أَنْ آتِيَ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم فَأَسْأَلَهُ الَّذِينَ كَانُوا أَعْطَوْهُ أَوْ بَعْضَهُ. وَكَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم قَدْ أَعْطَاهُ أُمَّ أَيْمَنَ، فَجَاءَتْ أُمُّ أَيْمَنَ فَجَعَلَتِ الثَّوْبَ فِي عُنُقِي تَقُولُ كَلاَّ وَالَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ لاَ يُعْطِيكَهُمْ وَقَدْ أَعْطَانِيهَا، أَوْ كَمَا قَالَتْ، وَالنَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ لَكِ كَذَا. وَتَقُولُ كَلاَّ وَاللَّهِ. حَتَّى أَعْطَاهَا، حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ عَشَرَةَ أَمْثَالِهِ. أَوْ كَمَا قَالَ.

TERCÜME:

Enes رضى الله عنه şöyle dedi: **Bir kimse (Ensâr'dan) Nebî'ye ﷺ birkaç hurma ağacı verirdi; ta ki o, Kurayza ve Nadîr'i fethedinceye kadar (sonra onları geri verdi).** Ailem, onlara verdiklerini ya da bir kısmını istememem için beni Nebî'ye ﷺ gönderdi. Nebî ﷺ onları Ümmü Eymen'e vermişti. Ümmü Eymen gelip elbisesini boynuma doladı ve: "Hayır! Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin olsun ki, bana vermişken onları sana vermeyecek!" dedi. Nebî ﷺ: "Sana şu kadarını vereceğim" buyurdu. O ise hâlâ: "Hayır, vallahi" diyordu. ***Sonunda Efendimiz ona — sanırım şöyle dedi — on katını verdi.***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Ibn Abi al-Aswad ← Mu'tamir; ve Khalifah b. Khayyat ← Mu'tamir ← babası Sulaiman al-Taimi ← Enes b. Mâlik رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Meğâzî, Nebî'nin ﷺ Ahzâb'dan Dönüşü ve Benî Kurayza'ya Çıkışı Bâbı, Hadis No. 4120; ayrıca No. 2630; ve Sahîh-i Müslim No. 1771.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:4120

Bu hadis iki kısa içerir. Birincisi: Benî Nadîr ve Kurayza'nın malları paylaştırılınca Muhâcirler artık Ensâr'a muhtaç olmadı; bu yüzden Resûlullah ﷺ ***Ensâr'ın verdiği hurma ağaçlarını*** sahiplerine geri verdi.

İkincisi: ***Ümmü Eymen*** رضى الله عنها kendisine verilen hediyeyi geri vermek istemedi.

SİYER NOTU: ÜMMÜ EYMEN KİMDİR?

Ümmü Eymen (Bereke) رضى الله عنها, annesi Âmine'nin vefatından sonra çocukluğundan itibaren Resûlullah'ın ﷺ dadısıydı. Efendimiz ona ikram eder ve onu ***"annemden sonra annem"*** diye anardı (siyer kitapları). O, Üsâme b. Zeyd'in رضى الله عنهما annesidir.

Efendimiz'in onun itirazına ne kadar ***yumuşak*** davrandığına bakın: Ona kızmadı; razı oluncaya kadar karşılığını artırdı — yaklaşık ***on katı***. Ensâr'ın hakkı iade edildi, Ümmü Eymen'in gönlü de gözetildi.

KAYNAK:
Wikipedia, "Umm Ayman (Baraka)"; Sahih Muslim 1771. https://en.wikipedia.org/wiki/Umm_Ayman_(Baraka)

Ders: ***Zor zamanda verilen bir yardım, bolluk zamanında iade edilmelidir***. İnsanların haklarını iade ederken de hikmet ve cömertlikle bütün tarafların gönlünü gözetiriz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

"CEBRÂİL SENİNLE"

Savaş yalnızca kılıç ve okla yapılmaz. O dönemde ***şiir*** son derece etkili bir medyaydı; hiciv şiirleri bütün Arap yarımadasına yayılıp bir kavmin onurunu yerle bir edebilirdi. Müşrikler şairlerini Resûlullah'ı ﷺ hicvetmek için kullanıyordu.

Berâ b. Âzib رضى الله عنه rivayet eder ki Nebî ﷺ şöyle buyurdu; muhatabı Hassân b. Sâbit رضى الله عنه idi: ***"Onları hicvet (hicivlerine karşılık ver); Cebrâil seninle beraberdir."*** (Sahîh-i Buhârî 4123). Sonraki rivayette bu sözün ***Kurayza günü*** söylendiği belirtilir (Sahîh-i Buhârî 4124).

İmam Müslim'in rivayetinde Resûlullah ﷺ İslâm'ı savunan şiir hakkında şöyle buyurur: ***"O, onlara ok yağmurundan daha acı gelir."*** (Sahîh-i Müslim 2490).

KONU	DERS
Hassân b. Sâbit	Sanat ve dil yeteneği hakkı savunmak için kullanıldı
"Cebrâil seninle"	Allah, dinini diliyle savunana yardım eder
Kurayza günü	Bilgi savaşı, sahadaki olaylarla birlikte yürüyordu
Bugünün medyası	Yazılar, videolar ve sosyal medya çağımızın "şiiri"dir

Ders: Hakkı ***doğru ve güzel sözlerle*** savunmak cihadın bir parçasıdır. Ancak bu, hakikate dayanmalıdır — iftiraya, yalana ve sınırı aşan hakarete değil.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SA‘D’IN DUASI VE VEFATI

5. bölümde sunulan Âişe رضى الله عنها hadisine dönelim. Hüküm uygulandıktan sonra Sa‘d olağanüstü bir dua etti: Kureyş’le savaş hâlâ sürecekse ***ömrünü uzatmasını***; savaş sona erdiyse ***ölümünü o yarada kılmasını*** istedi.

Allah duasını kabul etti. Kol damarındaki, kanaması durmuş olan yara aniden ***yeniden fışkırdı***; kanı yakındaki Benî Gıfâr çadırına kadar aktı. Sa‘d, Hendek’te aldığı yara sebebiyle şehit olarak vefat etti. Tahmini de doğru çıktı: Hendek’ten sonra ***Kureyş bir daha Medine’ye saldırmadı***.

SİYER NOTU: RUFEYDE VE TEDAVİ ÇADIRI

İbn İshak’ın rivayetine göre Sa‘d, Mescid-i Nebevî’deki ***Rufeyde el-Eslemiyye*** çadırında tedavi edildi. Rufeyde, yaralılara ve hastalara ihlâsla bakan bir hanımdı. Birçok yazar onu ***İslâm tarihinin ilk hemşirelerinden*** biri olarak anar ve adı bugün bazı İslâm ülkelerinde hemşirelik ödüllerinde yaşatılmaktadır.

KAYNAK:

İbn Hişâm, es-Sîretü’n-Nebeviyye; Wikipedia, “Rufaida Al-Aslamia”. https://en.wikipedia.org/wiki/Rufaida_Al-Aslamia

TIP NOTU: EKHAL DAMARI VE DAĞLAMA

Hadiste Sa‘d’ın ***ekhal*** damarından, yani kolun orta kısmındaki damardan vurulduğu geçer. Arap dilcileri ve hekimleri onu dirsek bükümündeki toplardamar olarak tanımlar — bugün kan almak için kullanılan ***median kübital ven*** (median cubital vein) ile hemen hemen aynıdır (Wikipedia, “Median cubital vein”). Böyle bir damardaki yara bol ve tekrarlayan kanamaya yol açabilir.

Resûlullah ﷺ yarayı kızgın demirle ***dağladı*** (Sünen-i Tirmizî 1582; Sahîh-i Müslim 2208). Dağlama (koterizasyon), kanamayı ısıyla durdurma yöntemidir ve ilkesi modern cerrahide hâlâ ***elektrokoter*** aracılığıyla kullanılmaktadır (Wikipedia, “Cauterization”). Bununla birlikte Efendimiz şöyle buyurmuştur: ***“Ben dağlanarak tedavi olmayı sevmem.”*** (Sahîh-i Buhârî 5683) — yani bu yöntem ancak gerektiğinde kullanılır.

Ders: Sa‘d kendisi için uzun ömür değil, ***Allah yolunda mücadele etmek için*** ömür istedi. Hayatı, yerine getirdiği emanetle ölçülürdü.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

RAHMÂN'IN ARŞI TİTREDİ

Sa'd b. Muâz'ın vefatı sıradan bir olay değildi. Resûlullah ﷺ başka hiçbir sahâbî için söylenmemiş bir şeyi haber verdi:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3803

حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا فَضْلُ بْنُ مُسَاوِرٍ، خَتَنُ أَبِي عَوَانَةَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ ـ رضى الله عنه ـ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ اهْتَزَّ الْعَرْشُ لِمَوْتِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ. وَعَنِ الأَعْمَشِ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم مِثْلَهُ. فَقَالَ رَجُلٌ لِجَابِرٍ فَإِنَّ الْبَرَاءَ يَقُولُ اهْتَزَّ السَّرِيرُ. فَقَالَ إِنَّهُ كَانَ بَيْنَ هَذَيْنِ الْحَيَّيْنِ ضَغَائِنُ، سَمِعْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ اهْتَزَّ عَرْشُ الرَّحْمَنِ لِمَوْتِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ.

TERCÜME:

Câbir رضى الله عنه şöyle dedi: Nebî'nin ﷺ şöyle buyurduğunu işittim: **"Sa'd b. Muâz'ın ölümüyle Arş titredi."**

Bir adam Câbir'e: "Berâ, 'Titreyen tabut (serîr) idi' diyor" dedi. Câbir şöyle cevap verdi: "Bu iki kabile (Evs ile Hazrec) arasında eskiden bir anlaşmazlık vardı. Ben Nebî'nin ﷺ şöyle buyurduğunu işittim: ***'Sa'd b. Muâz'ın ölümüyle Rahmân'ın Arşı titredi.'***"

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Muhammed b. al-Muthanna ← Fadhl b. Musawir ← Ebû 'Awanah ← al-A'maş ← Ebû Sufyan (Talhah b. Nafi') ← Jabir b. 'Abdullah رضى الله عنهما; ve el-A'meş ← Ebû Salih ← Câbir.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü Menâkıbi'l-Ensâr, Sa'd b. Muâz'ın Fazileti Bâbı, Hadis No. 3803; ve Sahîh-i Müslim No. 2466.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3803

Câbir'in kararlılığına dikkat edin. Evs kabilesinden olan Berâ'nın titreyenin ***tabut*** olduğunu söylediği bildirilince, Sa'd'ın kabilesinden olmayan Hazrec'ten Câbir bu yorumu reddetti ve Efendimiz'in sözünü açıkça naklederek ***Rahmân'ın Arşı*** dedi. Kabile taassubunun rivayeti etkilemesine izin vermedi. İşte sahâbîlerin hadis nakletmedeki dürüstlüğü budur.

İmam Nevevî birçok âlimin tercih ettiği görüşü zikreder: Arş, Sa'd'ın ruhunun gelişine ***sevinç*** olarak gerçekten titremiştir. Gaybî bir husus olduğu için keyfiyetini sormadan buna iman ederiz.

SİYER NOTU: CENAZEYİ MELEKLER TAŞIDI

Enes b. Mâlik رضى الله عنه şöyle dedi: Sa'd'ın cenazesi taşınırken münafıklar, Benî Kurayza hakkındaki hükmünü kastederek: "Cenazesi ne kadar da hafif!" dediler. Bu söz Nebî'ye ﷺ ulaşınca şöyle buyurdu: ***"Onu melekler taşıyordu."*** (Sünen-i Tirmizî 3849, hasen sahih).

Nesâî'nin rivayetinde Efendimiz şöyle buyurur: "Bu, Arş'ın kendisi için hareket ettiği, gök kapılarının kendisine açıldığı ve ***yetmiş bin meleğin*** cenazesinde hazır bulunduğu kimsedir. (Kabir) onu bir kere sıktı, sonra genişletildi." (Sünen-i Nesâî 2055, Elbânî sahih demiştir). Sa'd bile kabir sıkmasını tattıysa, bizim hazırlanmamız daha da gereklidir.

KAYNAK:
Sünen-i Tirmizî 3849; Sünen-i Nesâî 2055. https://sunnah.com/nasai:2055

Ders: Allah katındaki makam ***uzun ömürle*** ya da ***çok malla*** ölçülmez. Sa'd genç yaşta vefat etti; fakat gökler ve Arş onu karşıladı. Münafıkların kınaması onun şerefini zerre kadar eksiltmedi.

SA‘D’IN CENNETTEKİ MENDİLİ

Resûlullah ﷺ Sa‘d’ın cennetteki makamını güzel ve kolay anlaşılır bir benzetmeyle de anlattı:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 3802

حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ ـ رضى الله عنه ـ يَقُولُ أُهْدِيَتْ لِلنَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم حُلَّةُ حَرِيرٍ، فَجَعَلَ أَصْحَابُهُ يَمَسُّونَهَا وَيَعْجَبُونَ مِنْ لِينِهَا فَقَالَ أَتَعْجَبُونَ مِنْ لِينِ هَذِهِ لَمَنَادِيلُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ خَيْرٌ مِنْهَا. أَوْ أَلْيَنُ. رَوَاهُ قَتَادَةُ وَالزُّهْرِيُّ سَمِعَا أَنَسًا عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم.

TERCÜME:

Berâ رضى الله عنه şöyle dedi: **Nebî’ye ﷺ ipekten bir elbise hediye edildi. Sahâbîler ona dokunup yumuşaklığına hayran kaldılar. Efendimiz: “Bunun yumuşaklığına mı hayret ediyorsunuz? Sa‘d b. Muâz’ın (cennetteki) mendilleri bundan daha hayırlıdır”** — yahut “daha yumuşaktır” — buyurdu. Katâde ve Zührî de bunu, her ikisi Enes’ten, o da Nebî’den ﷺ işiterek rivayet etmiştir.

SENED İmam Buhârî’nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Muhammed b. Başşar ← Ghundar ← Şu‘bah ← Ebû Ishaq ← al-Bara’ b. ‘Azib رضى الله عنه; ayrıca Katâde ve al-Zuhri ← Anas.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü Menâkıbi’l-Ensâr, Sa‘d b. Muâz’ın Fazileti Bâbı, Hadis No. 3802; ve Sahîh-i Müslim No. 2468.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur’an’dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî’de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:3802

Sahâbîler, o dönemin en pahalı kumaşı olan ipeğin yumuşaklığına hayran kalmıştı. Efendimiz bakışlarını başka yere çevirdi: El silmeye yarayan en değersiz eşya olan ***mendil*** — Sa‘d’ın cennetteki mendili — dünyanın en iyi ipeğinden daha hayırlıdır. Artık onun elbiselerini ve köşklerini düşünün!

OLAY	SA‘D B. MUÂZ’IN HAYATI (ÖZET)
Müslüman oluşu	Hicretten önce, Medine’de Mus‘ab b. Umeyr’in daveti vesilesiyle (siyer kitapları)
Kavmi	Benî Abdüleşhel’in tamamı aynı gün Müslüman oldu (siyer kitapları)
Bedir ve Uhud	Resûlullah ﷺ ile birlikte savaştı (Seri 9 ve 10)
Hendek	Kol damarından okla vuruldu (Buhârî 4122)
Benî Kurayza	Allah’ın hükmüyle hükmetti (Buhârî 4121)
Vefatı	Zilkade 5 H, yaklaşık 37 yaşında (siyer kitapları)

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

Sa'd'ın Müslüman oluşuyla vefatı arasında yalnızca yaklaşık ***altı yıl*** vardı. Fakat bu kısa sürede bütün kavmini İslâm'a kazandırdı, her cephede savaştı ve adil bir hakem oldu. Ders: ***Ömrün bereketi*** uzunluğundan daha önemlidir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DÜŞMANA KARŞI BİLE ADALET

Benî Kurayza kıssası bazen kötüye kullanılır — ya İslâm'ı şiddet dini olarak suçlamak için ya da cahiller tarafından bir kavme karşı nefreti haklı göstermek için. Her ikisi de ***yanlıştır***. Kur'an kesin bir ilke koyar:

"Bir topluluğa olan öfkeniz sizi adaletsizliğe sürüklemesin; adil olun; bu, Allah'a karşı gelmekten sakınmaya daha yakındır."İbn Kesîr Tefsiri 5:8.

İslâm, ihanet etmesinden korkulan tarafa karşı bile ansızın ihaneti yasaklar: ***"Eğer bir topluluğun hainlik etmesinden korkarsan, sen de (onlarla yaptığın) antlaşmayı açıkça ve eşit şartlarla onlara bildir. Şüphesiz Allah hainleri sevmez."***İbn Kesîr Tefsiri 8:58.

İLKE	DELİL
Antlaşmaya vefa	Mâide 5:1; İsrâ 17:34
Düşmana bile ihanet etmemek	Enfâl 8:58
Sevilmeyene bile adalet	Mâide 5:8
Kadınları ve çocukları öldürmemek	Sahîh-i Buhârî 3015
Barış antlaşmalı gayrimüslimleri korumak	Sahîh-i Buhârî 3166
Savaşmayanlara iyilik	Mümtehine 60:8

Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Kim bir muâhedi (barış antlaşmasıyla bağlı gayrimüslimi) öldürürse cennetin kokusunu alamaz."*** (Sahîh-i Buhârî 3166). Bu, barış içindeki gayrimüslimin canının şeriat tarafından ***korunduğunu*** gösterir.

Benî Kurayza olayı, meşru yönetim tarafından, iki tarafın kabul ettiği bir hakem aracılığıyla, savaş sırasında savaşan ve antlaşmaya ihanet eden bir topluluk hakkında verilmiş ***özel bir hükümdür***. Bugün herhangi bir kişiye veya topluluğa zarar vermek için ***asla gerekçe yapılamaz***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SİYERDE SAYGI GÖREN YAHUDİLER

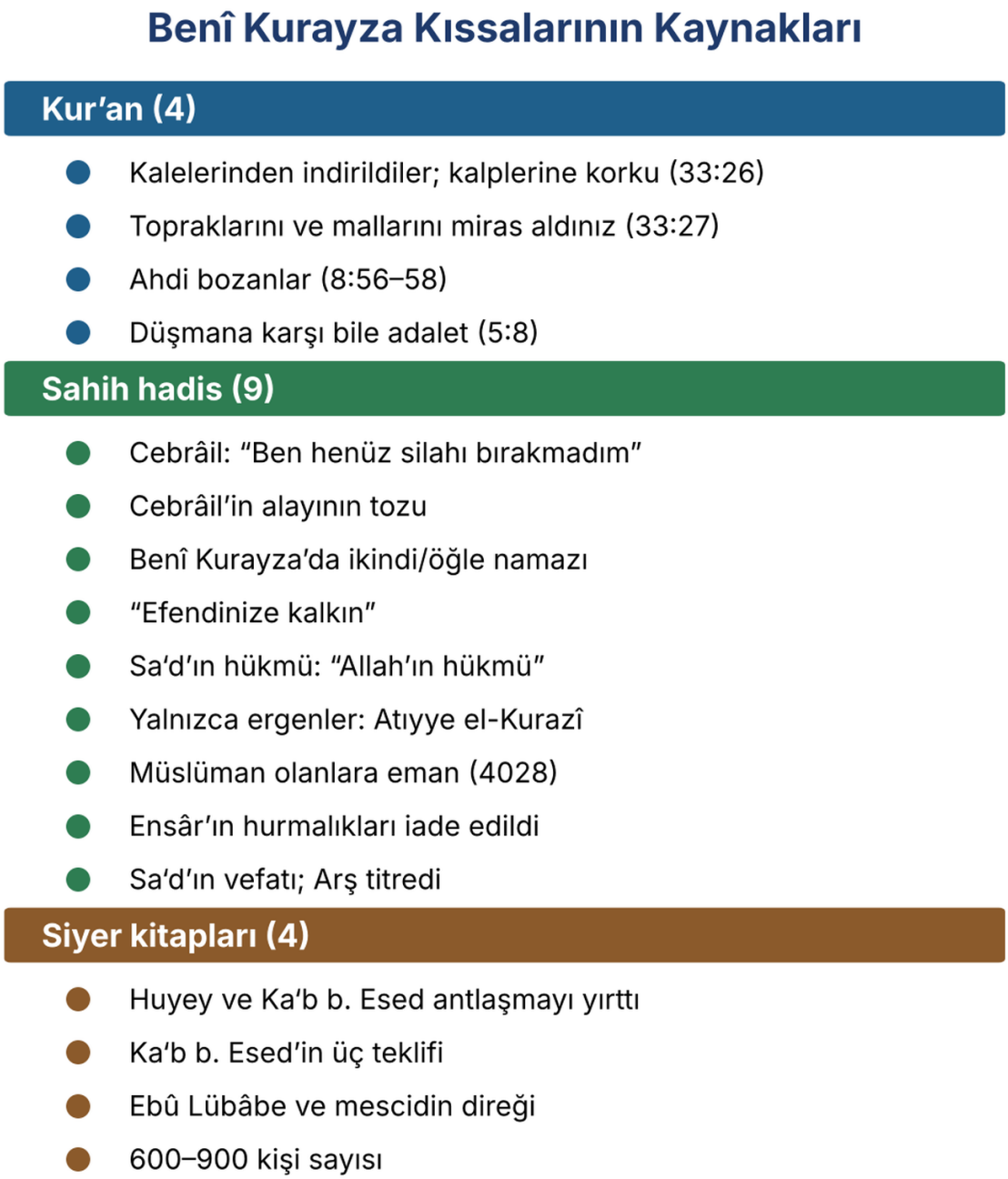
Siyer-i Nebî, ***saygı gösterilen*** Yahudileri de kaydeder; onlara saygı gösteren Resûlullah ﷺ idi. Bunlardan biri ***Abdullah b. Selâm*** رضى الله عنه idi: Efendimiz Medine'ye varır varmaz Müslüman olan bu Medineli Yahudi âlimin cennet ehlinden olduğunu haber verdi (Sahîh-i Buhârî 3812).

İbn İshak ayrıca zengin bir Yahudi âlimi olan ***Muhayrık*** adlı kişiyi de zikreder. O, Uhud günü kavmine: "Muhammed'e yardım etmenin size bir borç olduğunu biliyorsunuz" dedi. Müslümanlarla birlikte savaşa çıktı ve malının Resûlullah'a ﷺ verilmesini vasiyet ettikten sonra öldürüldü. Efendimiz onun için: ***"Muhayrık, Yahudilerin en hayırlısıdır"*** buyurdu (siyer rivayeti). Ders: İslâm ***insanları ırkına göre değil, yaptıklarına göre değerlendirir***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BENÎ KURAYZA KISSALARININ KAYNAKLARI

Benî Kurayza kıssası bize derecesi farklı üç tür kaynakla ulaşmıştır. Bu e-kitap, okurun ***neyin kesin*** ve ***neyin meşhur*** olduğunu bilmesi için bu üçünü birbirinden ayırır:

Siyer kitaplarındaki kıssalar ilgili bölümlerde durumlarıyla birlikte verilmiştir.

Şekil 4: Bu e-kitaptaki Benî Kurayza kıssalarının kaynak durumu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HİKÂYE	KAYNAK VE DURUM
Kalelerinden indirildiler; korku; öldürülme ve esir alınma; toprakların miras kalması	Kur'an (Ahzâb 33:26–27) — kesin
Cebrâil; toz; ikindi namazı; "Efendinize kalkın"; Sa'd'ın hükmü	Sahîh-i Buhârî 4118–4122 — sahih
Öğle namazı (diğer rivayet)	Sahîh-i Müslim 1770 — sahih
Atıyye el-Kurazî; 400 sayısı; cenazeyi meleklerin taşıması	Sünen-i Tirmizî 1584, 1582, 3849 — hasen sahih
Arş'ın titremesi; Sa'd'ın mendili	Sahîh-i Buhârî 3803, 3802 — sahih
Yalnızca bir kadının öldürülmesi	Sünen-i Ebî Dâvûd 2671 — hasen
Huyey ve Ka'b; üç teklif; Ebû Lübâbe; 600–900 sayısı	Siyer kitapları (İbn İshak) — meşhur, senetleri çeşitli

Siyer kitaplarındaki kıssalar mutlaka uydurma değildir; güvenilir siyer âlimleri tarafından rivayet edilmiştir. Fakat bunlar Kur'an ve sahih hadislerle ***aynı derecede değildir***. Bu e-kitap İsrâiliyat kıssalarına veya açıkça uydurma olan rivayetlere ***yer vermez***.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

AHİT VE İHANET HAKKINDAKİ ÂYETLER

Benî Kurayza kıssası bir ahit kıssasıdır. Kur'an onların akıbetini Ahzâb 33:26–27 âyetlerinde (17. bölüm) anlatmadan önce antlaşmalarla ilgili açık ilkeler koymuştur: antlaşmaya ne zaman vefa gösterilmesi gerektiği ve çiğnendiğinde ne olacağı.

ENFÂL 8:55–58

Allah şöyle buyurur: "Allah katında yeryüzünde yaşayanların en kötüsü, inkar edenlerdir. Onlar artık inanmazlar. Anlaşma yaptığın kimseler, sonucundan sakınmayarak anlaşmalarını her defasında bozarlar." (Enfâl 8:55–56).

İbn Kesîr bu âyeti genel olarak, her antlaşma yaptıklarında onu bozan kimseler şeklinde açıklar. Bazı müfessirler bu âyetin Benî Kurayza hakkında olduğunu söyler; bunlardan biri İbn Abbâs'a nispet edilen Tenvîru'l-Mikbâs'tır (bu kitabın İbn Abbâs'a nispeti âlimlerce zayıf kabul edilir). Sonraki âyet bu topluluğa karşı savaşta kararlılığı emreder (8:57); 58. âyet ise önemli bir şart koyar: İhanetten korkulursa antlaşma ansızın saldırılarak değil, önce açıkça bozulmalıdır (Enfâl 8:58).

ÂYET	İLKE	BU KISSAYLA İLGİSİ
Mâide 5:1	Bütün akitleri yerine getirin	Müslümanlar Medine Vesikası'na vefa gösterdi (2. bölüm)
İsrâ 17:34	Ahitten sorumlu tutulacaksınız	Her taraf kendi ahdinden sorumludur
Nahl 16:91–92	Sağlamlaştırdıktan sonra yeminleri bozmayın	Hendek sırasında yırtılan antlaşma (3. bölüm)
Tevbe 9:4	Antlaşmayı çiğnemeyenlere ahdinizi tamamlayın	Sadık kalan kabilelere dokunulmadı
Enfâl 8:72	Barış antlaşması yaptığınız bir topluluğa karşı kimseye yardım etmeyin	Gayrimüslimlerle bile antlaşmalara saygı gösterilir
Enfâl 8:58	Antlaşmayı açıkça bozun, ihanet etmeyin	İslâm, antlaşmalı tarafa ansızın saldırıyı yasaklar

HADİS: MÜNAFIĞIN ALAMETLERİ

Abdullah b. Amr رضى الله عنهما rivayet eder ki Nebî ﷺ şöyle buyurdu: "Dört özellik kimde bulunursa o halis bir münafıktır… Kendisine bir şey emanet edildiğinde hıyanet eder, konuştuğunda yalan söyler, söz verdiğinde sözünden döner (gadr) ve tartıştığında haddi aşar."

Derece:Sahih al-Bukhari 34SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

HADİS: HER HAİNİN BİR SANCAĞI

Enes b. Mâlik رضى الله عنه rivayet eder ki Nebî ﷺ şöyle buyurdu: “Kıyamet günü her hainin, kendisiyle tanınacağı bir sancağı olacaktır.”

Derece: SAHİH — Sahîh-i Buhârî 3186; ayrıca İbn Ömer’den, Sahîh-i Buhârî 3187.

Bu iki hadis Müslümanların kendilerine yöneliktir. İhanet yalnızca başkalarına isnat edilen bir suç değildir; o, münafığın en çirkin sıfatıdır ve hain, kıyamet günü bütün yaratılmışların önünde rezil edilecektir.

DERS

Kur’an bizden, Müslüman olsun gayrimüslim olsun, herkese verdiğimiz söze vefa göstermemizi ister. Karşı taraf ihanet etse bile İslâm bizim ihanetle karşılık vermemize izin vermez; izin verilen, antlaşmayı açık ve adil bir şekilde bozmaktır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ÜÇ KABİLE, ÜÇ ANTLAŞMA, ÜÇ SON

Medine'deki üç büyük Yahudi kabilesi (1. bölüm) Medine Vesikası'yla bağlıydı. Üçü de sonunda bu antlaşmanın dışına çıktı; ancak farklı şartlarda ve farklı akıbetlerle. Bu karşılaştırma, her kararın kavme veya dine göre değil, eyleme göre verildiğini anlamamıza yardım eder.

KONU	BENÎ KAYNUKA'	BENÎ NADÎR	BENÎ KURAYZA
Zaman	Bedir'den sonra, hicrî 2. yıl	Rebîülevvel, hicrî 4. yıl	Zilkade, hicrî 5. yıl
Eylem	Düşmanlık ilan ettiler ve pazarda bir Müslüman kadının namusuna saldırdılar (siyer kitapları)	Resûlullah'ı ﷺ duvarlarının dibinde otururken öldürmeyi planladılar (siyer kitapları)	Antlaşmayı yırtıp Medine kuşatma altındayken Ahzâb'ın safına geçtiler (3. bölüm)
Durum	Barış zamanı	Barış zamanı	Savaş zamanı; Medine içeriden tehdit altında
Akıbeti	Şam'a sürüldüler; taşınabilir mallarını götürmelerine izin verildi (siyer kitapları)	Sürüldüler; bir kısmı Hayber'e, bir kısmı Şam'a; Haşr Sûresi indi	Sa'd b. Muâz'ın hükmüne razı olarak teslim oldular (13–14. bölümler)

HADİS: BENÎ NADÎR İLE KURAYZA'NIN AKIBETLERİ ARASINDAKİ FARK

İbn Ömer رضى الله عنهما şöyle dedi: Benî Nadîr ve Kurayza (Resûlullah ﷺ ile) savaştı. Efendimiz Benî Nadîr'i sürgün etti; Kurayza'yı ise yerinde bıraktı ve onlara iyilik etti; ta ki Kurayza da onunla savaşıncaya kadar.

Derece: SAHİH — Sahîh-i Buhârî 4028; Sahîh-i Müslim 1766.

Bu hadis önemlidir. Benî Nadîr sürgün edildiğinde Benî Kurayza'ya dokunulmadı; hatta onlara iyi davranıldı. Başka bir kabilenin yaptığı yüzünden cezalandırılmadılar. Ancak en kritik anda bizzat kendileri Müslümanlarla savaşınca onlara karşı tedbir alındı.

Ceza farkı şartların farklılığıyla da ilgilidir. Benî Kaynuka' ve Benî Nadîr antlaşmayı barış zamanında çiğnedi ve sürgün edildi. Benî Kurayza ise bütün Medine on bin kişilik bir ordu tarafından kuşatılmışken antlaşmayı bozdu; ihanetleri, cephe gerisindeki Müslüman kadın ve çocukların katledilmesine yol açabilirdi (1. bölüm). Ayrıca Sa'd'ın hükmüne razı olarak teslim olmayı bizzat kendileri seçtiler (13. bölüm).

DERS

Adalet, her tarafı kendi eylemine göre değerlendirmemizi gerektirir. İslâm bir kavmi başka bir kavmin suçu yüzünden cezalandırmaz; barış zamanındaki ihanetle savaş zamanındaki ihaneti de bir tutmaz.

BENÎ KURAYZA OLAYININ ŞAHSİYETLERİ

Aşağıdaki tablo, bu e-kitapta zikredilen başlıca şahsiyetleri ve rollerini özetler. Okurun sahih rivayetle siyer kitaplarının rivayetini ayırt edebilmesi için her bilginin kaynağı belirtilmiştir.

MÜSLÜMANLAR TARAFINDA

ŞAHSİYET	GÖREVİ	KAYNAK
Sa'd b. Muâz رضى الله عنه	Evs'in reisi; seçilen hakem; Hendek'te aldığı yara sebebiyle vefat etti	Sahîh-i Buhârî 4121, 3803
Ebû Lübâbe رضى الله عنه	Kurayza'nın eski müttefiki; yanlış bir işaret yaptı, sonra tövbe etti	Siyer kitapları (11. bölüm)
Sa'd b. Ubâde رضى الله عنه	Hazrec'in reisi; ihanet haberini doğrulamak için gönderilen elçi	Siyer kitapları (4. bölüm)
Abdullah b. Revâha رضى الله عنه	O da elçilerdendi	Siyer kitapları
Ali b. Ebû Tâlib رضى الله عنه	Benî Kurayza'ya giden sancaktar	Siyer kitapları
Hallâd b. Süveyd رضى الله عنه	Kalenin üstünden atılan bir değirmen taşıyla şehit düştü	Siyer kitapları
Sâbit b. Kays b. Şemmâs رضى الله عنه	Kendisine iyilik etmiş olan Zebîr b. Bâtâ'nın canını bağışlattı	Siyer kitapları
Selmâ bint Kays (Ümmü Münzir) رضى الله عنها	Rifâa b. Semev'el'in canını bağışlattı	Siyer kitapları

BENÎ KURAYZA VE MÜTTEFİKLERİ TARAFINDA

ŞAHSİYET	GÖREVİ	KAYNAK
Ka'b b. Esed	Kurayza'nın reisi; antlaşmanın sahibi; üç teklifi sundu	Siyer kitapları (3. ve 10. bölümler)
Huyey b. Ahtab	Benî Nadîr'in lideri; Ka'b'ı antlaşmaya ihanet etmeye ikna etti	Siyer kitapları (3. bölüm)
Amr b. Su'dâ	İhanete katılmayı reddetti ve kaleden çıktı	Siyer kitapları (12. bölüm)
Sa'lebe ve Üseyd b. Sa'ye; Esed b. Ubeyd	Teslim olmadan önceki gece Müslüman oldular	Siyer kitapları (12. bölüm)
Atıyye el-Kurazî رضى الله عنه	Serbest bırakılan çocuk; sonra sahâbî oldu	Sünen-i Tirmizî 1584
Zebîr b. Bâtâ	Sâbit'in ricasıyla can güvencesi verildi, fakat kavmine katılmayı seçti	Siyer kitapları

ŞAHSİYET	GÖREVİ	KAYNAK
Rifâa b. Semev'el	Ümmü Münzir'in ricasıyla kurtarıldı; Müslüman olduğu söylenir	Siyer kitapları
Reyhâne bint Zeyd	Bir esir; Resûlullah ﷺ ile evliliğinin durumu ihtilaflıdır	Siyer kitapları (9. soru)

SİYER NOTU: SÂBİT B. KAYS VE ZEBÎR B. BÂTÂ

İbn İshak'ın rivayetine göre Zebîr b. Bâtâ, cahiliye döneminde Sâbit b. Kays'ı esaretten kurtarmıştı. Sâbit bu iyiliğin karşılığını vermek istedi ve Zebîr'in affedilmesi için Resûlullah'a ﷺ ricada bulundu; rica, ailesi ve malı da dâhil olmak üzere kabul edildi. Ancak Zebîr, kavminin önderlerinin akıbetini öğrenince onlarsız yaşamamayı tercih etti.

Durumu: Siyer kitaplarının rivayeti (İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye, Benî Kurayza bölümü); Sahîh-i Buhârî veya Müslim'de yer almaz.

Bu kıssalar siyer kitaplarından olsa da şefaat ve affın kapısının açık kaldığını gösterir. Sahâbîlerin kendilerine iyilik etmiş olanlar için ricada bulunmasına izin verildi ve Resûlullah ﷺ bu ricaları kabul etti.

DERS

Ağır bir olayın ardında farklı yüzler vardır: ihanet edenler, ihanete karşı çıkanlar, İslâm'ı seçenler ve eski bir düşmanın iyiliğini unutmayan sahâbîler. Tarih yalnızca rakamlardan ibaret değildir; o, insanların seçimleridir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KURAYZA SOYUNDAN YETİŞEN ÂLİMLER

Benî Kurayza olayı onların neslinin hikâyesini sona erdirmedi. O gün serbest bırakılan çocuklar (15. bölüm) Medine toplumunda büyüdü; bir kısmı ve çocukları saygın ilim şahsiyetleri oldu.

ATIYYE EL-KURAZÎ رضى الله عنه

Atıyye'nin kendisi, Kurayza günü ergenliğe ermemiş çocuklardan olduğu için serbest bırakıldığını rivayet eder (Sünen-i Tirmizî 1584; 15. bölüm). Sonra Müslüman oldu ve Resûlullah'ın ﷺ sahâbîlerinden biri oldu. Hadisi Sünen kitaplarında rivayet edilmiştir ve âlimler onu ergenlik alametlerine delil saymıştır. (Hanefî notu: Hanefî mezhebine göre kasık kılının bitmesi tek başına ergenlik alameti sayılmaz; ergenlik ihtilam gibi bedenî alametlerle, bunlar görülmezse yaşla belirlenir.)

MUHAMMED B. KA'B EL-KURAZÎ

Muhammed b. Ka'b el-Kurazî, Medine'de Kur'an tefsiri, zühd ve vera' ile tanınan bir tâbiîdir. Buhârî'nin et-Târîhu'l-Kebîr'i ve İbn Hacer'in Tehzîbü't-Tehzîb'i gibi ricâl kitapları, babası Ka'b'ın o gün öldürülmeyen Benî Kurayza çocuklarından olduğunu belirtir. Vefat yılına dair rivayetler farklıdır; yaklaşık hicrî 108 ile 120 arasındadır (sunnah.com, râvi Muhammed b. Ka'b el-Kurazî).

Muhammed b. Ka'b'ın birçok tefsiri İmam Taberî ve İbn Kesîr tarafından tefsirlerinde nakledilmiştir. Bir zamanlar antlaşmaya ihanet etmiş bir kavmin torunu, ümmete Allah'ın Kitabı'nın manasını öğreten bir hoca oldu.

> **NOT: BİLGİNİN DURUMU**
> Atıyye el-Kurazî kıssası, Tirmizî'nin hasen sahih dediği bir hadiste yer alır. Muhammed b. Ka'b el-Kurazî ve babası hakkındaki bilgiler Sahîh-i Buhârî veya Müslim'den değil, râvi biyografisi (ricâl) kitaplarından alınmıştır.

DERS

Allah ölüden diriyi çıkarır. Önceki neslin hatası, sonraki nesil için hidayet kapısını kapatmaz. İslâm her insanı kendi ameliyle değerlendirir: "Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez" (En'âm 6:164).

BENÎ KURAYZA OLAYININ ZAMAN ÇİZELGESİ

Aşağıdaki tablo bu e-kitaptaki olayları sırasıyla düzenler. Tarihler siyer kitaplarından alınmıştır; bazı olayların süresine dair rivayetler farklıdır.

ZAMAN	OLAY	KAYNAK
Hicrî 1. yıl	Medine Vesikası Müslümanları ve Yahudi kabilelerini birbirine bağladı	Siyer kitapları (2. bölüm)
Hicrî 4. yıl	Benî Nadîr sürüldü; Benî Kurayza yerinde bırakıldı ve iyi muamele gördü	Sahîh-i Buhârî 4028
Şevval 5 H	Ahzâb Medine'yi kuşattı; Hendek Savaşı	Seri 12
Kuşatma sırasında	Huyey Ka'b'ı ikna etti; antlaşma yırtıldı	Siyer kitapları (3. bölüm)
Kuşatma sırasında	Sa'd b. Muâz, Sa'd b. Ubâde ve arkadaşları haberi doğrulamak için gönderildi	Siyer kitapları (4. bölüm)
Kuşatmanın sonu	Rüzgâr ve Allah'ın orduları; Ahzâb geri çekildi	Ahzâb 33:9, 25
Ahzâb'ın geri çekildiği gün	Cebrâil geldi: "Silahı bıraktın mı?"	Sahîh-i Buhârî 4122
Aynı gün	"Hiç kimse ikindiyi Benî Kurayza'dan başka yerde kılmasın"	Sahîh-i Buhârî 4119
Zilkade 5 H	Kalelerin kuşatılması; İbn İshak'a göre yaklaşık 25 gece	Siyer kitapları (9. bölüm)
Kuşatma sırasında	Ka'b'ın üç teklifi; Ebû Lübâbe'nin işareti ve tövbesi	Siyer kitapları (10–11. bölümler)
Teslimden önceki gece	Bazı kişiler Müslüman oldu	Siyer kitapları (12. bölüm)
Teslim günü	Sa'd hakem olarak çağrıldı; "Efendinize kalkın"	Sahîh-i Buhârî 4121
Sonrasında	Hüküm uygulandı; çocuklar ve kadınlar öldürülmedi	Sünen-i Tirmizî 1584
Kısa süre sonra	Sa'd'ın yarası açıldı; vefat etti; Arş titredi	Sahîh-i Buhârî 4122, 3803

DERS

Bu zaman çizelgesi Benî Kurayza olayının ani bir eylem olmadığını gösterir. Olaydan önce yıllarca süren bir antlaşma, Benî Nadîr'in sürgününden sonra gösterilen iyi muamele ve haberin doğrulanması vardı; olay ise üzerinde uzlaşılan bir hakemlikle sona erdi. Olayların sırasını anlamak, adil bir değerlendirme yapmamıza yardım eder.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BENÎ KURAYZA HAKKINDA SIKÇA SORULAN SORULAR

1. BENÎ KURAYZA YAHUDİ OLDUKLARI İÇİN Mİ CEZALANDIRILDI?

Hayır. Medine Vesikası altında yıllarca Medine'de güven içinde yaşadılar; Benî Nadîr sürüldükten sonra da yerlerinde bırakıldılar ve iyi muamele gördüler (Sahîh-i Buhârî 4028; 25. bölüm). Tedbir, antlaşmayı yırtıp savaş sırasında düşmanın safına geçtikleri için alındı. Resûlullah ﷺ hayatının sonuna kadar Yahudilerle muamelesini sürdürdü; vefat ettiğinde zırhı otuz sâ' arpa karşılığında bir Yahudi'nin yanında rehindeydi (Sahîh-i Buhârî 2916).

2. HÜKMÜ KİM VERDİ?

Benî Kurayza, eski müttefikleri olan Evs'in reisi Sa'd b. Muâz'ın hükmüne razı olarak kalelerinden inmeyi bizzat kabul etti (Sahîh-i Buhârî 4121; 13–14. bölümler). Ardından Resûlullah ﷺ Sa'd'ın Allah'ın hükmüyle hükmettiğini bildirdi.

3. NEDEN BENÎ NADÎR GİBİ SADECE SÜRÜLMEDİLER?

Çünkü şartlar farklıydı (25. bölüm). Benî Nadîr antlaşmayı barış zamanında çiğnedi; Benî Kurayza ise Medine kuşatılmışken ve Müslüman kadın ve çocukların hayatı tehdit altındayken bunu yaptı. Ayrıca daha önce Benî Nadîr'le birlikte sürülen Huyey b. Ahtab'ın geri dönüp kabileleri Medine'ye saldırmaya kışkırtması, sürgünün tehdidi sona erdirmediğini göstermişti.

4. KADINLAR VE ÇOCUKLAR ÖLDÜRÜLDÜ MÜ?

Hayır. Ergenliğe ermemiş çocuklar serbest bırakıldı (Sünen-i Tirmizî 1584); kadınlar ise, bir Müslümanı öldürmüş olan tek bir kadın dışında öldürülmedi (Sünen-i Ebî Dâvûd 2671, hasen; 15. bölüm). Bu, Resûlullah'ın ﷺ savaşta kadın ve çocukların öldürülmesini yasaklamasıyla uyumludur (Sahîh-i Buhârî 3015).

5. CEZALANDIRILANLARIN SAYISI KAÇTI?

Sahih kabul edilen rivayetlerdeki tek sayı dört yüzdür (Sünen-i Tirmizî 1582). Altı yüz ile dokuz yüz arasındaki rakamlar siyer kitaplarından gelir ve bazı modern araştırmacılar bunları sorgulamıştır (16. bölüm). Bu e-kitap en güçlü rivayete dayanır; olayı ne abartır ne de inkâr eder.

6. KALELERİN KUŞATMASI NE KADAR SÜRDÜ?

İbn İshak yirmi beş gece der; diğer rivayetler on beş gece veya yaklaşık bir ay der (9. bölüm). Kur'an ve sahih hadisler süresini zikretmez.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

7. EBÛ LÜBÂBE'NİN KENDİNİ MESCİDİN DİREĞİNE BAĞLADIĞI DOĞRU MU?

Bu kıssa siyer ve tefsir kitaplarında meşhurdur (11. bölüm). İbn İshak onu rivayet eder ve bazı müfessirler onu Enfâl 8:27 veya Tevbe 9:102 âyetleriyle ilişkilendirir. Sahîh-i Buhârî veya Müslim'de yer almadığı için siyer rivayeti olarak zikredilir. Mescid-i Nebevî'de ona nispet edilen direk Üstüvânetü Ebî Lübâbe veya Üstüvânetü't-Tevbe olarak bilinir.

8. BENÎ KURAYZA'DAKİ İKİNDİ NAMAZI OLAYI NAMAZI GECİKTİRMEMİZE İZİN VERİR Mİ?

Hayır. O hadis, emirleri anlamada içtihat ve ihtilaf âdâbını öğretir (7–8. bölümler); sebepsiz yere namazı geciktirme izni değildir. Resûlullah ﷺ hiçbir grubu suçlamadı; çünkü her ikisi de ona itaat etmeye çalışıyordu.

9. REYHÂNE BİNT ZEYD, RESÛLULLAH'IN ﷺ HANIMI MIYDI?

Siyer âlimleri bu konuda ihtilaf etmiştir. İbn İshak'a göre Reyhâne, Resûlullah ﷺ vefat edinceye kadar onun mülkündeki bir cariye olarak kaldı. İbn Sa'd ve diğer bazı rivayetlere göre ise Efendimiz onu azat edip onunla evlendi. Bu meseleyi kesin olarak çözen sahih bir hadis yoktur; bu yüzden ihtilaflı bir mesele olarak bırakılmıştır (Wikipedia, "Rayhana bint Zayd").

10. BU OLAY "DİNDE ZORLAMA YOKTUR" İLKESİYLE ÇELİŞİR Mİ?

Hayır. "Dinde zorlama yoktur" âyeti (Bakara 2:256) dine girmekle ilgilidir. Benî Kurayza Müslüman olmayı reddettikleri için cezalandırılmadı; yıllarca kendi dinleriyle yaşadılar. Ceza savaş sırasındaki ihanetle ilgiliydi. Hatta Müslüman olanlar ve Amr b. Su'dâ gibi ihanete katılmayı reddedenler kurtuldu (12. bölüm).

11. BU OLAY BUGÜN GAYRİMÜSLİMLERE DÜŞMANLIK İÇİN GEREKÇE YAPILABİLİR Mİ?

Hayır. Bu olay, meşru yönetimin, üzerinde uzlaşılan bir hakem aracılığıyla, savaş sırasında Müslümanlarla savaşan bir topluluk hakkında verdiği özel bir hükümdür (22. bölüm). İslâm'ın, savaşmayan gayrimüslimlere karşı genel ilkesi iyilik ve adalettir (Mümtehine 60:8); barış antlaşmasıyla bağlı bir gayrimüslimi öldüren kimse cennetin kokusunu alamaz (Sahîh-i Buhârî 3166).

12. BU KISSANIN EN BÜYÜK DERSİ NEDİR?

Ahde vefa ve adalet. Müslümanlar karşı taraf bozuncaya kadar antlaşmaya vefa gösterdi; harekete geçmeden önce haberi doğruladılar; hakemliği kabul ettiler ve savaşanları kadın ve çocuklardan ayırdılar. Aynı zamanda İslâm bize tarihe karşı dürüst olmayı öğretir: kesin olanı ihtilaflı olandan ayırmayı.

DERS

Benî Kurayza hakkındaki sorular sıkça sorulur; bazen iyi niyetle, bazen de suçlamak için. En iyi cevap, Kur'an'a, sahih hadislere ve derecesi ayırt edilmiş siyer rivayetlerine dönmek, sonra bunları sakin, adil ve dürüst bir şekilde açıklamaktır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DERSLER VE KAPANIŞ

Benî Kurayza olayı Hendek Savaşı sayfasını kapatır. Bu, ***ahit ve ihanetin***, ***adalet ve hakemliğin*** ve hayatı kısa ama ölümü Arş'ı titreten bir sahâbînin kıssasıdır.

DERS	BENÎ KURAYZA OLAYINDAN
Sözünde durmak	Müslümanlar, karşı taraf bozuncaya kadar antlaşmaya sadık kaldı
Haberi doğrulamak	Haberi doğrulamak için elçiler gönderildi
Bölünmeden ayrı düşmek	Benî Kurayza'da ikindi namazı
Hızlı tövbe	Ebû Lübâbe ve Tövbe Direği
İslâm'ın kapısı açık	Müslüman olanlara eman verildi
Adil hakem	Sa'd kavminin baskısına boyun eğmedi
Savaşanı ayırmak	Çocuklar ve kadınlar öldürülmedi
Tarihe karşı dürüstlük	Sahih rivayetle siyer rivayetini ayırmak
Ömrün bereketi	Sa'd için Arş titredi

HAYATIMIZDA BENÎ KURAYZA

Belki hiçbir zaman bir kale kuşatmasıyla karşılaşmayacağız; ama her zaman ***ahitle*** imtihan ediliriz: Allah'a, aileye, işverene, komşuya ve topluma verdiğimiz sözlerle. Bu kıssa bize ***zor zamanda sözümüzü tutmayı***, sevmediğimiz kimselere bile adil davranmayı ve hata ettiğimizde — Ebû Lübâbe gibi — hemen tövbe etmeyi öğretir.

İnşallah **Siyer-i Nebî** serisi ***Seri 14*** ile — Benî Kurayza'dan sonraki olaylarla — devam edecektir. Vallahu a'lem.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAYNAKÇA

KUR'AN VE TEFSİR

Kur'an-ı Kerîm, Osmanlı (Uthmânî) metin ve Diyanet İşleri Başkanlığı meali. https://quran.com/ms

İbn Kesîr, Tefsîrü'l-Kur'âni'l-Azîm (Bakara 2:146; Mâide 5:1, 8; Enfâl 8:27, 56–58; Ahzâb 33:26–27). https://tafsir.app/ibn-katheer/33/26

HADİS

Sahîh-i Buhârî 2846, 3015, 3166, 3802, 3803, 4028, 4118, 4119, 4120, 4121, 4122, 4123, 4124, 5683. https://sunnah.com/bukhari

Sahîh-i Müslim 1766, 1768, 1769, 1770, 1771, 2208, 2466, 2468, 2490. https://sunnah.com/muslim

Sünen-i Tirmizî 1582, 1584, 3743, 3849; Sünen-i Ebî Dâvûd 2671; Sünen-i Nesâî 2055. https://sunnah.com

SİYER VE TARİH KİTAPLARI

İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye (İbn İshak'tan rivayetle) — Benî Kurayza bölümü.

İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ; Ebû Ubeyd, el-Emvâl.

Safiyyurrahman el-Mübârekfûrî, er-Rahîku'l-Mahtûm — Benî Kurayza Gazvesi bölümü.

İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî — Kitâbü'l-Meğâzî; Nevevî, Şerhu Sahîhi Müslim.

W. N. Arafat, "New Light on the Story of Banu Qurayza and the Jews of Medina", Journal of the Royal Asiatic Society (1976).

Wikipedia, "Banu Qurayza". https://en.wikipedia.org/wiki/Banu_Qurayza

Wikipedia, "Invasion of Banu Qurayza". https://en.wikipedia.org/wiki/Invasion_of_Banu_Qurayza

Wikipedia, "Constitution of Medina". https://en.wikipedia.org/wiki/Constitution_of_Medina

Wikipedia, "Sa'd ibn Mu'adh". https://en.wikipedia.org/wiki/Sa%27d_ibn_Mu%27adh

Wikipedia, "Rufaida Al-Aslamia". https://en.wikipedia.org/wiki/Rufaida_Al-Aslamia

Wikipedia, "Cauterization". https://en.wikipedia.org/wiki/Cauterization

Wikipedia, "Median cubital vein". https://en.wikipedia.org/wiki/Median_cubital_vein

EK HADİSLER VE KAYNAKLAR

Sahîh-i Buhârî 34 (münafığın dört alameti). https://sunnah.com/bukhari:34

Sahîh-i Buhârî 3186, 3187 (her hainin bir sancağı). https://sunnah.com/bukhari:3186

Sahîh-i Buhârî 4028; Sahîh-i Müslim 1766 (Benî Nadîr ve Kurayza). https://sunnah.com/bukhari:4028

Sahîh-i Buhârî 2916 (bir Yahudi'de rehin bırakılan zırh). https://sunnah.com/bukhari:2916

Sahîh-i Buhârî 3015 (kadın ve çocukların öldürülmesinin yasaklanması). https://sunnah.com/bukhari:3015

Sahîh-i Buhârî 3166 (muâhedi öldürmek). https://sunnah.com/bukhari:3166

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İbn Kesîr Tefsiri ve Tenvîru'l-Mikbâs, Enfâl 8:56. https://surahquran.com/tafsir-english-aya-56-sora-8.html

sunnah.com, râvi Muhammed b. Ka'b el-Kurazî biyografisi. https://sunnah.com/narrator/7252

Wikipedia, "Rayhana bint Zayd". https://en.wikipedia.org/wiki/Rayhana_bint_Zayd

DESTEK VE BAĞIŞ

Bu e-kitap Müslümanlar için **tamamen ücretsiz** yayımlanmıştır ve **kesinlikle satılamaz**. Araştırma masraflarına, quranscience.my sitesinin barındırma giderlerine ve yeni e-kitapların yayımına destek olmak için yapılacak bağışlar memnuniyetle karşılanır — ancak **zorunlu değildir**. Allah her bağışı sadaka-i câriye olarak kabul etsin.

BAKARA SÛRESİ 2:261

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١

Mallarını Allah yolunda sarfedenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfü geniştir, O her şeyi bilendir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/2:261

SEBE SÛRESİ 34:39

قُلۡ إِنَّ رَبِّي يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦ وَيَقۡدِرُ لَهُۥۚ وَمَآ أَنفَقۡتُم مِّن شَيۡءٖ فَهُوَ يُخۡلِفُهُۥۖ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ٣٩

De ki: "Doğrusu Rabbim, kullarından dilediğinin rızkını hem genişletir ve hem de ona daraltıp bir ölçüye göre verir; sarfettiğiniz herhangi bir şeyin yerine O daha iyisini koyar, çünkü O rızık verenlerin en hayırlısıdır."

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/34:39

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2588

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، وَابْنُ، حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه, Resûlullah'tan ﷺ rivayet edildiğine göre şöyle buyurdu: "Sadaka maldan bir şey eksiltmez. Allah affeden kulun ancak izzetini artırır. Allah için alçakgönüllü olanı da Allah mutlaka yükseltir."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Birr ve's-Sıla ve'l-Âdâb, affetmeye ve tevazua teşvik bâbı, Hadis No. 2588.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:2588

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1631

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، - يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ - وَابْنُ حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - هُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثَةٍ إِلاَّ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "İnsan ölünce ameli kesilir; ancak üç şey müstesnadır: sadaka-i câriye, faydalanılan ilim ya da kendisine dua eden salih evlat."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Vasiyye, insana ölümünden sonra ulaşan sevap bâbı, Hadis No. 1631.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:1631

CEZÂKUMULLÂHU HAYRAN KESÎRÂ

Bağış yapmak için yukarıdaki QR kodunu (DuitNow) okutun.

BAĞIŞ YAP

Uluslararası bağışçılar: BAĞIŞ YAP düğmesine tıklayın ya da şu adresi ziyaret edin: paypal.me/quranscience

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir